СОНЦА:

Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 4.50, 21.23, 16.33;
Віцебск — 4.33, 21.20, 16.47;
Магілёў — 4.40, 21.12, 16.33;
Гомель — 4.43, 21.03, 16.20;
Гродна — 5.05, 21.38, 16.33;
Брэст — 5.15, 21.29, 16.14.

МЕСЯЦ:

Апошняя чвэрць 24 мая

ІМЯНІНЫ:

Макара, Аляксандра, Георгія, Ірыны; Філіпа.

ЗВЯЗДА

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

27 МАЯ 1992 г. серада, № 105 (21883)

● цана 50 кап.

РОЗГАЛАС

РАЗЛІКОВЫЯ БІЛЕТЫ: ПРАЦЭС ПАЙШОЎ.

АЛЕ САВЕЦКІ РУБЕЛЬ ПАКУЛЬ ШТО МАЕ ПЕРАВАГУ

Увод разліковых білетаў Нацыянальнага банка Беларусі, як мы і меркавалі, выкліча больш пытанняў, чым было дадзена адказаў на іх перад 25 мая. Народ, многага не зразумеўшы, хвалюецца, да таго ж, у першы дзень падлілі масла ў агонь і некаторыя работнікі прылаўка, якія адмаўляліся прымаць беларускі рубель у якасці плацежнага сродку.

У аўторак сітуацыя крыху праяснілася. Ва універсаме «Рыга», у магазіне «1000 дробязей», напрыклад, білеты ідуць поўным ходам: насельніцтва, доўгі час не бачыўшае зарплаты, пенсій і г. д. і атрымаўшае іх нарэшце беларускай валютай, кінулася атаварвацца. З прылаўкаў імкліва знікаюць любыя рэчы, больш-менш прыдатныя ў гаспадарцы. А рынак жа наш, як вядома, не бяздонны, таму разліковыя білеты могуць адыграць і сваю адмоўную ролю: з прылаўкаў будзе змецена ўсё, што можна.

Між тым, у некаторых прадуктовых магазінах мікрараёна «Уручча» сталіцы разліковыя білеты браць адмаўляюцца. Жанчына, якая пазваніла ў рэдакцыю, сказала, што тут, як заявілі прадаўцы, білеты будуць прымацца толькі з 1 чэрвеня. Хацелася б нагадаць у сувязі з гэтым, што Нацыянальным банкам вызначана дакладная дата: 25 мая і без абмежаванняў. Тут пытанняў не павінна быць.

У магазіне «Дары прыроды», што па вуліцы Казлова ў Мінску, у панядзелак беларускія рублі таксама не прымаліся. Дырэктар магазіна растлумачыла нам, што не мелі наконт гэтага дакладных указанняў і не ведалі, як рабіць разлік, чым даваць рэшту, а таму двум чалавекам давялося адмовіць. З 26-га разліковыя білеты бяруцца без пытанняў, праўда, многія пакупнікі просяць рэшту ўсё ж у савецкіх рублях, тлумачачы гэта тым, што ім трэба вяртаць даўгі, якіх накапілася нямала ў час вымушанага безграшоўя.

Добра, калі гэта адзіная прычына, па якой людзі аддаюць перавагу рублям. Значна горш, калі ўжо з першых дзён у многіх падарвана вера ў магчымасць беларускага рубля.

БЕЛАРУСКІ ПАШПАРТ, СЯРПАСТАГА-МАЛАТКАСТАГА СЫН

МІНСК. (БелаПАН). На пасяджэнні камісіі БНФ па культуры разгледжаны пытанні, звязаныя са стварэннем беларускага пашпарта. Гучалі словы занепакоенасці тым, што такое важнае пытанне вырашаецца кабінетным шляхам.

Члены камісіі адназначна выказаліся за беларускамоўнае афармленне пашпартоў, за традыцыйныя для беларускай мовы імёны, імёны па бацьку і прозвішчы (напрыклад: «Даніловіч Алесь Міхайлаў сын», «Траяноўская Вольга Петрусёва дачка» і г. д.) Прызнана неабходным рабіць запісы ўсіх уласных імёнаў у пашпарце не толькі кірыліцай, але і беларускай лацінкай — каб не было непаразуменняў у любых краінах свету з лацінанапісаннем. На пасяджэнні таксама вырашана правесці ў чэрвені «круглы стол» з удзелам вучоных і прадстаўнікоў зацікаўленых міністэрстваў, на якім і разгледзець праблемы, звязаныя са стварэннем беларускага пашпарта.

АНГЛІЙСКІЯ ВПС У ГОСЦІ ДА НАС

Учора ў Беларусь прыбыла група ваенных з Вялікабрытаніі ў складзе трох чалавек, якую ўзначальвае падпалкоўнік ВПС Грыфітс. У Баранавічах гэта група правядзе ацэнку інфармацыі па асабоваму саставу і ўзбраеннях.

Візіт брытанскай дэлегацыі праходзіць у рамках венскага дакумента па ўмацаванню мер узаемнага даверу і супрацоўніцтва ў Еўропе і прадоўжыцца тры дні.

АПОШНІ ЗВАНОК

Яны не выбіралі гэты час, які перакрэсліў многія старонкі іх школьных падручнікаў. Час сам выбраў семнаццацігадовых юнакоў і дзяўчат, падвёў да парога гімназіі і сказаў: смялей, маладыя спадары, крочце ў жыццё, бо яно, нягледзячы ні на што, працягваецца.

Прынамсі з такімі словамі пра сённяшняе супярэчлівае і нялёгкае жыццё звярталіся да выпускнікоў школы-гімназіі пры Мінскім педінстытуце дырэктар школы Г. Дабрынеўская і рэктар ВНУ А. Караткевіч. Кіраўнік вышэйшай навучальнай установы завітаў на гімназісцкае свята не выпадкова: сёлетні выпуск рыхтаваўся па спецыяльнай праграме для далейшай вучобы ў педінстытуце.

Няхай спраўдзяцца надзеі выпускнікоў на дастойную будучыню, няхай з годнасцю працягваюць яны лепшыя традыцыі беларускага настаўніцтва. Талісманам у далёкі шлях ім стануць маленькія званочкі, падараваныя на развітальнай лінейцы. Няхай свеціць ім з гэтых званочкаў скарынінскае сонца адраджэння.

Яўген ПЯСЕЦКІ.

Прыём з выпадку ўручэння вярыцельнай граматы

Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Кітайскай Народнай Рэспублікі Ван Сінда наладзіў 25 мая афіцыяльны прыём з выпадку ўручэння ім вярыцельнай граматы.

— Незалежнасць Беларусі, якую наша краіна прызнала адной з першых, стварае новы фундамент для двухбаковых адносін паміж Кітаем і Беларуссю,—сказаў пасол.

Ад імя ўрада сваёй краіны ён пажадаў поспехаў суверэннай Беларусі, выказаў гатоўнасць і жаданне Кітая супрацоўнічаць з рэспублікай, абменьваючыся з ёю вопытам і дасягненнямі ў эканамічнай, навуковай, культурнай сферах, у галіне аховы здароўя.

— Мы гатовы развіваць нашы ўзаемаадносіны з вялікай Кітайскай краінай, — сказаў Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Станіслаў Шушкевіч. —Няхай нашай агульнай мэтай стануць добрыя сувязі і кантакты, якія будуць служыць працвітанню абодвух народаў.

Кіраўнік беларускага парламента пажадаў кітайскім дыпламатам плённай дзейнасці ў хутчэйшым уладкаванні кітайскага пасольства ў Мінску і наладжванні яго работы ў поўным аб'ёме.

На прыёме прысутнічалі кіраўнікі Вярхоўнага Савета, беларускага ўрада, народныя дэпутаты, дыпламаты, прадстаўнікі грамадскасці рэспублікі.

(БЕЛТА).

РАДЫЁФАКТ

У сувязі з пачаткам работы місіі прадстаўнікоў Міжнароднага валютнага фонду ў Мінску першы намеснік Старшыні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь М. Мясніковіч даў інтэрв'ю карэспандэнту праграмы «Радыёфакт». Ён, у прыватнасці, адзначыў каштоўнасць супрацоўніцтва з Міжнародным валютным фондам і падобнымі арганізацыямі. «Гэта дазволіць хутчэй інтэгрыравацца Беларусі ў сусветную эканамічную сістэму. Супрацоўніцтва з МВФ дасць адпаведныя гарантыі і крэдыты для стабілізацыі эканомікі Рэспублікі Беларусь у перыяд правядзення рэформ».

М. Мясніковіч мае намер пазнаёміць замежных гасцей з новай праграмай прадухілення спаду вытворчасці, якая распрацоўваецца ў Саўміне. Яна мае выключна рынкавы характар і не грунтуецца на так званых «непапулярных» мерах.

***

26 мая ў Мінску пачалася другая міжнародная дзелавая сустрэча прадпрымальнікаў «Бізнес без межаў». У ёй удзельнічаюць прадстаўнікі дзелавых колаў з усіх рэспублік былога Саюза, за выключэннем Таджыкістана і Кіргізіі.

На сустрэчу запрошаны прадстаўнікі замежных пасольстваў, акрэдытаваных у Мінску, а таксама заходняга бізнесу.

***

Адразу восем эмбрыёнаў выяўлена ў выніку ультрагукавога абследавання ў цяжарнай 24-гадовай аргенцінкі Сільвіі дэ Аалуаці. Яна будзе змешчана ў спецыяльную клініку ў Буэнас-Айрэсе. Ёй захаваюць усе восем эмбрыёнаў да пяці месяцаў цяжарнасці. Пасля гэтага іх змесцяць у спецыяльны інкубатар, дзе і будзе праходзіць іх далейшае развіццё. Для Аргенціны такі выпадак унікальны.

***

«На КПП «Варшаўскі мост» у Брэсце стала спакайней. Чэргаў няма. Аўтобусы з пасажырамі праходзяць па графіку хутчэй, чым за 12 гадзін». Пра гэта паведаміў карэспандэнту праграмы «Радыёфакт» старшы зменны дыспетчар групы новага незалежнага прадпрыемства — «Мытнясервіс». Не без радасці ў гэтым пераканаўся і журналіст, які на свае вочы бачыў тут раней шматкіламетровыя чэргі. Калі захочам— можам. Цяпер задача мясцовых улад дапамагчы развівацца новаму пачынанню.

Аднак мы не можам без лыжкі дзёгцю. Сёння на міжнароднай трасе Масква — Брэст вельмі складана заправіць аўтамабіль. У Брэсце гэту паслугу аказваюць толькі мясцовым жыхарам. Тое ж і ў Кобрыне. У Стоўбцах мінчан накіравалі на камерцыйную запраўку, дзе літр бензіну каштуе 25 рублёў. Такі вось мясцовы суверэнітэт у дзеянні.

***

У свой час праграма «Радыёфакт» расказала пра недасканаласць рэспубліканскага заканадаўства, якое не дазваляе прыцягнуць да крымінальнай адказнасці махляроў, што скупляюць ордэны былога Саюза. Сёння мы маем адваротны прыклад. У Казанскім аэрапорце міліцыя затрымала транзітнага пасажыра, які ляцеў праз Чэлябінск у Вільнюс. У яго багажы аказалася 17 ордэнаў Леніна, якія ўдалося набыць па аб'яве ў чэлябінскай газеце. Адказваць па закону Расіі давядзецца не толькі яму, але, відаць, і прадаўцам дзяржаўных узнагарод.

***

Экс-чэмпіён свету па шахматах Анатоль Карпаў, нягледзячы на паражэнне ў паўфінальным матчы прэтэндэнтаў, настроены вельмі аптымістычна: «Я не пераможаны. Адно паражэнне (ад англічаніна Найджэла Шорта) не азначае, што мая кар'ера завяршылася». Карпаў лічыць, што прайграў у выніку лішняй самаўпэўненасці. Ён спадзяецца ўзяць рэванш у наступным розыгрышы першынства свету і зноў сустрэцца са сваім галоўным сапернікам Гары Каспаравым.

Да гэтага Карпаў мае намер давесці колькасць сваіх перамог у міжнародных турнірах да ста. Ён выйграў ужо 92 такія спаборніцтвы.

УЛЕТКУ ДУМАЙ ПРА ЗІМУ

МІНСК. Здаецца, яшчэ зусім нядаўна скончылася зіма, а ў Мінгарвыканкоме ўжо разглядаецца пытанне «Аб падрыхтоўцы гарадской гаспадаркі да работы ў асенне-зімовых умовах сезона 1992—1993 гадоў».

У кожным раёне горада будуць распрацаваны мерапрыемствы па ліквідацыі магчымых аварыйных становішчаў у перыяды рэзкага пахаладання.

Вытворчаму аб'яднанню «Мінскэнерга» даручана нават прапрацаваць варыянты адключэння шэрагу прадпрыемстваў і арганізацый у час такіх сітуацый дзеля нармальнага забеспячэння энергіяй бальніц, дзіцячых дашкольных і школьных устаноў і жылля. Распачаты падрыхтоўка неабходнай тэхнікі і стварэнне запасаў матэрыялаў, інструменту і запасных частак. Усе гэтыя меры Мінгарвыканком даручыў выканаць да 1 кастрычніка г. г.

Правільна ў народзе кажуць: «На свята думай пра будзень, а ўлетку пра зіму». Такія аператыўныя дзеянні мінскіх гарадскіх улад павінны паслужыць лепшым прыкладам для выканкомаў іншых гарадоў Беларусі.

МОСТ ДРУЖБЫ ЎСТАНОЎЛЕНЫ

Другі дзень знаходжання ўрадавай дэлегацыі Беларусі ў Кувейце пачаўся з паездкі ў правінцыю Ахмадзі. Вітаючы высокіх гасцей, губернатар правінцыі шэйх Махамед Саад аль-Садах заўважыў, што Ахмадзі — самы багаты нафтаносны раён краіны.

Пасля кароткай размовы ў губернатарстве Старшыня Савета Міністраў рэспублікі В. Кебіч і члены дэлегацыі накіраваліся ў раён дзеючай нафтаздабычы.

Дзіўнае відовішча паўстала перад вачамі беларускіх гасцей: чым далей шаша ішла ў пустыню, тым часцей па абодвух баках дарогі прама на зямной паверхні сустракаліся вялікія і малыя «азёры» нафты, якія ззялі пад гарачым сонцам сваім чорным, роўным, як шкло, масляністым люстэркам. Быццам гіганцкія свечкі, на велізарнай пустыннай прасторы ярка гарэлі факелы нядаўна адкрытых свідравін.

Кіраўніцтва дзяржаўнай нафтавай кампаніі Кувейта прадаставіла беларускім гасцям падрабязную інфармацыю аб стане нафтаздабычы і асаблівасцях выкарыстоўваемай тэхналогіі. Асаблівую цікавасць выклікаў у прадстаўнікоў Беларусі агляд нафтавай свідравіны, якую па просьбе кувейцкага ўрада ратавалі ад пажару пасля іракскай агрэсіі рускія спецыялісты.

Сляды вайны ўсюды відаць у Кувейце. Старшыня Савета Міністраў Беларусі пабываў у разбураным гарадскім квартале, дзе вялі гераічны бой з іракскімі захопнікамі маладыя патрыёты Кувейта. Цяпер тут арганізаваны музей пад адкрытым небам. Адбыўся таксама агляд ваеннай тэхнікі Ірака, у вялікай колькасці захопленай многанацыянальнымі кааліцыйнымі сіламі.

Хвалюючая сустрэча чакала беларускую дэлегацыю ў Нацыянальным камітэце па справах палонных і прапаўшых без весткі кувейцкіх грамадзян. Жонкі, маці, дзеці прасілі В. Кебіча і беларускі народ аказаць ім дапамогу ў вяртанні з Ірака палонных бацькоў, мужоў і сыноў, са слязамі на вачах расказвалі аб жахах палону і зверствах іракскіх акупантаў.

— Як ніхто іншы мы разумеем ваша гора, — сказаў В. Кебіч. — Народ Беларусі ў поўнай меры зведаў на сабе жахі фашысцкай акупацыі, і таму мы зробім усё магчымае, каб патрабаванні ААН аб выдачы Іракам кувейцкіх ваеннапалонных былі няўхільна выкананы.

У другой палавіне дня кіраўнік беларускай дэлегацыі сустрэўся з міністрамі абароны і нафтавай прамысловасці Кувейта, з радам кіраўнікоў прыватных фірм і кампаній.

Асаблівую зацікаўленасць у развіцці сяброўскіх сувязей з Беларуссю выказаў дырэктар кувейцкага Фонду эканамічнага развіцця арабскіх краін пан Бадэр аль-Хумайдзі, які паведаміў аб рашэнні фонду выдзеліць Беларусі 40 мільёнаў амерыканскіх долараў у якасці даўгачаснага першапачатковага крэдыту.

Вечарам адбылося падпісанне важных міждзяржаўных дакументаў: пратакола аб устанаўленні дыпламатычных адносін і пагаднення аб гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве паміж Беларуссю і Кувейтам. Прынята таксама сумеснае камюніке, у якім выкладзены погляды бакоў на праблемы, якія маюць узаемную цікавасць.

Затым міністр фінансаў Кувейта Насэр Абдала ар-Радан наладзіў урачысты прыём у гонар кіраўніка ўрадавай дэлегацыі Беларусі В. Кебіча.

— У Кувейце мы адчулі шчырую гасціннасць вашага народа, — падкрэсліў, выступаючы на прыёме, Старшыня Савета Міністраў нашай рэспублікі.

В. Кебіч перадаў запрашэнне вышэйшаму кіраўніцтву Кувейта наведаць Беларусь у зручны час.

Візіт у Кувейт завершаны. 26 мая раніцай адбылася ўрачыстая цырымонія провадаў беларускай дэлегацыі. Ля трапа самалёта В. Кебіча і членаў дэлегацыі праводзілі прэм'ер-міністр Кувейта Яго Высокасць наследны прынц Саад аль-Абдала, міністры, іншыя афіцыяльныя асобы. Шэйх Салем ас-Сабах сказаў: «Мост дружбы паміж Кувейтам і Рэспублікай Беларусь устаноўлены. Жадаю шчасця і працвітання беларускаму народу».

У той жа дзень урадавая дэлегацыя Беларусі прыбыла ў Ізраіль.

Васіль ДРАГАВЕЦ,
(па тэлефоне спецыяльна для БЕЛТА).

«Д'ЯБЛУ І БОГУ» ПАТРЭБНА ДАПАМОГА

Здымкі новага тэлевізійнага чатырохсерыйнага мастацкага фільма «Д'яблу і Богу» пачаў на кінастудыі «Беларусьфільм» вядомы беларускі кінарэжысёр Барыс Сцяпанаў. Гледачы помняць яго папулярныя кінастужкі «Альпійская балада», «Францыск Скарына», «Дзяржаўная граніца»...

Героем новай кінастужкі стала гістарычная асоба — беларускі філосаф, асветнік і вучоны Казімір Лышчынскі. Ён нарадзіўся ў XVII стагоддзі ў вёсцы Лышчыцы на Брэстчыне. Сваім сынам лічаць яго тры народы: беларускі, польскі і літоўскі. За праўду, якую ён нёс людзям, Лышчынскі паплаціўся жыццём.

На галоўную ролю запрошаны 30-гадовы акцёр Вялікага драматычнага тэатра Санкт-Пецярбурга Міхаіл Марозаў. Здымаюцца тут і беларускія выканаўцы Генадзь Гарбук, Расціслаў Янкоўскі і іншыя.

Прэм'ера фільма на тэлебачанні павінна адбыцца ў канцы 1993 года. Адначасова рыхтуецца і двухсерыйны варыянт фільма для кінатэатраў. Але ў здымачнай групе пануюць маркота і разгубленасць за яго лёс. На думку стваральнікаў, гістарычная асоба можа памерці ў другі раз, таму што не хапае сродкаў на здымкі фільма. Трэба выратаваць нацыянальную гістарычную кінастужку. Хочацца верыць, што знойдуцца спонсары. Званіць на кінастудыю «Беларусьфільм» па тэлефоне 64-32-04.

Алег ПРАЦЬКО.

«СЛУЖУ РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ!»

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Станіслаў Шушкевіч уручыў учора вялікай групе прадстаўнікоў беларускай інтэлігенцыі ўзнагароды рэспублікі — пасведчанні і нагрудныя знакі аб прысваенні ганаровых званняў і Ганаровыя граматы Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь за вялікі ўклад у развіццё галін народнай гаспадаркі і дасягнутыя поспехі ў навуцы, культуры і мастацтве.

Па-рознаму рэагавалі ўзнагароджаныя, прымаючы з рук кіраўніка парламента ганаровыя пацвярджэнні іх заслуг ад імя маладой суверэннай дзяржавы. Але больш за ўсё кранула кароткае: «Служу Рэспубліцы Беларусь!» Уладзіміра Раманава — старшага навуковага супрацоўніка Інстытута крыміналогіі і судовай экспертызы.

Менавіта неабходнасць уносіць свой пасільны ўклад у фундамент будаўніцтва новай дзяржавы — «новай Беларусі» адзначыў у сваёй прывітальнай прамове Станіслаў Шушкевіч. Цёпла і сардэчна павіншаваў ён узнагароджаных, пажадаў ім добрага здароўя, шчасця і поспехаў.

КАМАНДЗІРОЎКА НА ВАЙНУ

Наш карэспандэнт толькі што пабываў у зоне баёў у Прыднястроўі і падрыхтаваў адтуль серыю рэпартажаў

Два берагі Днястра: размова на мове гармат

Сёння, калі парламент Малдовы вырашае, ці аб'яўляць усеагульную мабілізацыю і ці лічыць сябе ў стане вайны з Расіяй, вайна ўжо грыміць на Днястры.

Тут свае, — не падобныя і не прывычныя нам, — уяўленні пра жыццё і смерць.

Віктар Дзюкараў, жыхар Дубасар і дэпутат парламента Малдовы, настойліва даводзіў мне, што зладзеяў у горадзе трэба «расстрэльваць на месцы — міндальнічаць тут няма чаго». Тэма марадзёрства — актуальная для горада. Пакінутыя дамы — апетытны кавалак для тых, хто не супраць нажыцца на народным горы. Мне здаецца, менавіта боязь страціць у адно імгненне ўсё нажытае цяжкай працай, няпэўнасць перад будучыняй, у якой іх, бежанцаў, ніхто і нідзе не чакае — стрымлівае многіх жыхароў горада ад таго, каб неадкладна пакаваць чамаданы.

— Я — беларуска. Мяне завуць Лідзія Кушнір, па мужу — Дахноўская. Мае бацькі жылі ў вёсцы Агародня на Гомельшчыне, — яны былі рэпрэсіраваны ў 1929 годзе за тое, што мелі карову. Я хоць сёння гатова выехаць адгэтуль. Але хто мяне прыме, каму я патрэбна там? — ледзь не галасіла на прыступках гарвыканкома пажылая жанчына.

У дом, дзе жыве Віктар Дзюкараў, за апошні час трапілі дзве ракеты «Алазань», — адна ўзарвалася на другім паверсе, другая — на лесвічнай пляцоўцы чацвёртага, якраз перад дзвярыма кватэры Віктара Васільевіча. Узрыўная хваля вынесла дзверы і вокны. Але ехаць з Дубасар Дзюкараў не збіраецца:

— Я тут буду да пераможнага канца. Думаю, што і жанчыны пакінуць горад не ўсе. Скажу больш: нават калі паступіць загад пакінуць пазіцыі — нашы людзі гэтага не зробяць. Яны хутчэй зменяць уладу, якая аддасць такі загад.

З пачатку канфлікту ў Дубасарах загінула каля ста чалавек. Множыцца колькасць тых, хто страціў мужа, брата, бацьку. Акропленая крывёю, нянавісць перарастае межы, у якіх яе можна было спыніць сілай аргументаў, загадаў, разважнага сэнсу. Ад усведамлення гэтага становіцца страшна, бо пачынаеш разумець, што без яшчэ большай крыві на гэтай зямлі, нашпігаванай азлобленасцю і зброяй,—не абыдзецца.

За што кладуць галовы прыднястроўцы ў барацьбе з «антынародным нацыяналістычным урадам Малдовы, які хоча далучыць краіну насуперак волі яе грамадзян да суседняй Румыніі, які падаўляе ўсякае іншадумства, які ігнаруе думку прыднястроўцаў, выказаную на рэферэндуме» (узятае ў двукоссі можна знайсці ў любым нумары цірааспальскай «Днестровской правды»). За што аддаюць жыцці малдаўскія паліцэйскія і жыхары другога берага Днястра, змагаючыся з «сепаратыстамі, узброенымі бандамі, смірноўскімі катамі і іх прыспешнікамі, якія хочуць разарваць на часткі краіну ў інтарэсах праімперскіх сіл Масквы» (цытата — тыповая для любой афіцыйнай кішынёўскай газеты).

Я ўжо згадваў у папярэднім рэпартажы: водараздзел пралёг не па нацыянальнай прыкмеце. На левым беразе Днястра — каля 40 працэнтаў малдаван і толькі 24 працэнты — рускіх. Але, мяркуючы па выніках рэферэндуму, пераважная большасць насельніцтва падтрымлівае Цірасполь. Вузкая паласа на левым беразе Днястра — гэта толькі восьмая частка тэрыторыі Малдовы і шостая частка — насельніцтва. Але тут сканцэнтравана трэць прамысловага патэнцыялу краіны. Летась Прыднястроўе, выдаткаваўшы на сацыяльныя патрэбы 400 мільёнаў тагачасных рублёў (пры насельніцтве 742 тысячы), пералічыўшы 180 мільёнаў Кішынёву, стварыўшы, узброіўшы, апрануўшы ўласнае войска, — звяло канцы з канцамі і нават атрымала 140 мільёнаў прыбытку. Прывілеяванае становішча Прыднястроўя лепш за ўсё адчуваеш тады, калі заходзіш у цірааспальскія магазіны і параўноўваеш іх з кішынёўскімі. Цэны на левым беразе значна ніжэйшыя. У адным з цірааспальскіх кафэ я аддаў за абед менш 15 рублёў. У кішынёўскім за амаль такія ж стравы выклаў каля сотні.

Усё гэта—на фоне чырвона-зялёных флагаў Савецкай Малдавіі, якія развяваюцца над усімі афіцыйнымі будынкамі ў прыднястроўскіх гарадах, на фоне ранейшых «камуністычных» назваў вуліц, дагледжаных помнікаў Ільічу, малдаўскіх надпісаў, выкананых «кірыліцай», а не «лацінкай», як у Кішынёве, і малаткаста-сярпастага герба з гронкамі вінаграду і ўзыходзячым сонцам.

Не выключаю, што для радавога грамадзяніна, які не надта арыентуецца ў гульнях палітыкаў, адносны дабрабыт напрамую звязаны з гэтымі сімваламі. Адсюль і шчымлівая настальгія па СССР, якая адчуваецца не толькі на старонках мясцовых газет, але і ў звычайных бытавых размовах, якія пачуеш у транспарце ці чарзе ў магазіне. Адсюль— праклёны ў адрас Гарбачова і Ельцына, што таксама не прапагандысцкі прыём улад.

Шаўрон у форме чырвона-зялёнага сцяга — на форме амаль кожнага гвардзейца ці апалчэнца Прыднястроўя. Яны паміраюць пад гэтым сімвалам. Для іх ён менш за ўсё — сімвал камунізму, а больш за ўсё — памяць аб тых часах, калі пад гэтым флагам на гэтай зямлі не было крыві і гора.

На тым баку, дзе на берэтах і мундзірах валанцёраў сіне-жоўта-чырвоныя кукарды новай Малдовы, — глядзяць за Днестр, на нікім не прызнаную Прыднястроўскую Малдаўскую Рэспубліку, як на плацдарм бальшавізму і праімперскіх расійскіх сіл. Для іх чырвоны колер — колер імперыі. Для гвардзейцаў Прыднястроўя сіне-жоўта-чырвоныя сцяжкі над БТР-амі праціўніка — сімвал Румыніі.

...Да плаціны Дубасарскай ГЭС мы прабіраліся апоўдні, — кажуць, тады верагоднасць абстрэлу найменшая: і на тым, і на гэтым баку якраз палуднуюць. Адкрыты ўчастак — дарогу на насыпе — пераадольваем бягом, па аднаму. Нас шмат, залішне шмат, — акрамя здымачнай групы «Астанкіна», прыбіліся журналісты з «Московских новостей» і рэпарцёр з нейкай брытанскай тэлекампаніі з партатыўнай відэакамерай праз плячо. А яшчэ — чацвёра гвардзейцаў — наша ахова.

Ля плаціны і ўздоўж ракі — ціха, ні душы. Але ледзь паспяваем спусціцца з насыпу, як наверсе чуюцца аўтаматныя чэргі. Страляюць з таго боку — іх пазіцыі ў некалькіх сотнях метраў ад лагчыны, у якую мы спусціліся. Там, відаць, заўважылі нашу шматлікую групу і западозрылі нядобрае.

Адзін з трох казакоў, што ахоўваюць подступы да плаціны, зрываецца з месца і з аўтаматам у руках кідаецца наверх. Другі крычыць яму наўздагон:

— Ты ж глядзі, без стральбы дурной. А то яны дзесятак мін як пакладуць — мы ніхто адсюль не выйдзем. Тут у іх усё прыстраляна.

Казакі — маладыя хлопцы ў плямістых камбінезонах, з АКМ-амі ў руках, з прымацаванымі да пояса гранатамі з увінчанымі запаламі, — здзіўляюцца, што мы выбраліся сюды такой кампаніяй і не дужа спяшаючыся спускаліся па схілу, які, па іх словах, выдатна прыстраляны і куды амаль з ювелірнай дакладнасцю кладуцца міны.

Настроены казакі ваяўніча:

— Мы не паедзем адсюль, пакуль яны не прызнаюць Прыднястроўе і не ўбяруцца на свой бок.

Грошы іх мала цікавяць:

— Нават калі нам не будуць даваць той невялікай зарплаты (нешта каля тысячы рублёў у месяц), — мы ўсё роўна застанемся.

За кароткі час размовы я паспяваю даведацца, што родам казакі з розных мясцін, — адзін з Дона, другі з Церака, трэці з Сібіры; што іх мала хвалюе праблема жыцця і смерці, — яны стараюцца не думаць пра гэта; што адзін з іх учора «зняў» часавога; што за галаву казака на тым баку, па іх словах, даюць мільён румынскіх лей, а таму, хто «загасіць» атамана — увогуле грошай хопіць да канца жыцця.

Размова адбываецца на фоне гукаў, да якіх цяжка прывыкнуць майму цывільнаму вуху. Вось кароткія частыя адзіночныя стрэлы. «Снайпер працуе», — заўважае адзін з хлопцаў. Аддалены стрэл гарматы — «Танк з іх боку».

Вяртаемся да плаціны з намнога большай хуткасцю і асцярогай, чым ішлі туды. Гвардзейцы—пад уражаннем трупа забітага таварыша, прывезенага з таго боку (абмяняліся забітымі з паліцэйскімі).

— Уяўляеце, у яго чэрап раскроены надвое. Яны яму рыдлёўкай паўгалавы знеслі. Вы паедзьце ў морг, паглядзіце, здыміце для тэлебачання.

Сяргей Шатуноў, рэпарцёр з «Астанкіна», пераконвае іх, што па тэлевізару такіх жахаў усё роўна не пакажуць. І мы без прыпынкаў спяшаемся ў Цірасполь.

Валянцін ЖДАНКО.

г. Дубасары.
Прыднястроўе.

(Заканчэнне ў наступным нумары).

ПУНКТ ПОГЛЯДУ

«ВЫМІРАЕМ», ЯК МАМАНТЫ?

У нас будзе самая высокаадукаваная ў свеце армія беспрацоўных

Гаварыць сёння пра навуковыя даследаванні даволі рызыкоўна. У наш эмацыянальны час, калі людзі азлоблены на ўсё і ўсіх, ставіць і вырашаць нейкія «нехарчовыя» праблемы не вельмі выпадае. Але ўсё ж давайце крыху паразважаем. Не хлебам адзіным жыў, жыве і будзе жыць чалавек. Нават цяпер нельга зводзіць усе надзённыя патрэбы да напаўнення страўніка. Не падумайце толькі, што навуковыя супрацоўнікі жывуць лепш за іншых і ў іх няма праблем. Што яны грабуць грошы шуфлем і ім нічога не значыць купіць патрэбную рэч. Спецыялісты вышэйшай кваліфікацыі (дактары і кандыдаты навук) у нашай акадэміі — адны з самых нізкааплачваемых не толькі ў параўнанні са сваімі калегамі з іншых краін (у тым ліку і з былых рэспублік былога СССР), але і ў параўнанні з многімі іншымі катэгорыямі працоўных у сваёй суверэннай Беларусі. Такога парадокса няма нідзе ў свеце. Калі б ён быў адзіным, было б паўбяды. Сёння ў нашай акадэмічнай навуцы куды ні кінь — усюды клін. Складваецца ўражанне, што з боку Вярхоўнага Савета, Саўміна і прэзідыума АН Беларусі (маецца на ўвазе стары яго састаў, бо зараз выбраны новы) не робіцца ніякіх захадаў, каб захаваць той навуковы патэнцыял, які займаецца фундаментальнымі даследаваннямі. Аб гэтым ішлі і ідуць толькі размовы, а практычна, як я лічу, не зроблена амаль нічога.

Зараз у акадэміі ідзе скарачэнне навуковых кадраў. Яго на паперы як бы і няма, але ж рэальна яно існуе. Сёння ніхто не дасылае навукова-даследчым інстытутам планаў скарачэння. Толькі куды падзецца, калі кожнае чарговае павелічэнне зарплаты (без чаго не абыдзешся, бо —інфляцыя) даводзіцца рабіць за кошт унутраных рэзерваў. А гэта кожны раз прыводзіць да скарачэння новай партыі супрацоўнікаў. Ужо адправілі на заслужаны адпачынак усіх навукоўцаў пенсіённага ўзросту. І разам з тым не скажаш, што стаўка на маладых. Зараз нават тыя з іх, хто зрабіў значны ўклад у навуку (асвоілі адпаведныя метады, маюць навуковыя публікацыі і г. д.), могуць у любы час трапіць пад скарачэнне. Тыя, што ўтрымаліся пакуль на сваіх месцах (некаторыя працуюць на паўстаўкі), упэўненасці ў заўтрашнім дні не адчуваюць. Калі адносіны да навукі ў рэспубліцы і ў далейшым не зменяцца, то армія беспрацоўных у суверэннай Беларусі будзе самай высокаадукаванай у свеце.

Сумна ўсё гэта, як некалі казаў вядомы даследчык і геолаг Гаўрыла Гарэцкі. Няхай не думае наша рэспубліканскае кіраўніцтва, што, не фінансуючы сёння належным чынам навуковых даследаванняў, заўтра, калі з'явяцца сродкі, яно набярэ новыя кадры і ўсё пойдзе сваім шляхам. Так не бывае. Для станаўлення беларускай палеанталогіі спатрэбілася ні многа ні мала — амаль 60 гадоў! Дарэчы, на прыкладзе нашых «цэхавых» праблем можна прадэманстраваць становішча навукі на Беларусі ў цэлым.

Дык чым жа займаюцца беларускія палеантолагі?

Здабытыя імі палеанталагічныя матэрыялы (рэшткі раслін і жывёл, якія захаваліся ў зямных слаях) дазваляюць высветліць прычыны змены флоры і фауны Беларусі, што мае выключна важнае значэнне пры вырашэнні агульных пытанняў аховы прыроды.

Па-другое, каб зразумець сучаснае, трэба добра ведаць мінулае, і толькі тады можна рабіць прагнозы на будучае. Гэта асабліва важна пры прагназіраванні клімату ў будучым, што звязана з планаваннем размяшчэння і ўраджайнасці сельскагаспадарчых культур, а таксама размеркаваннем прамысловасці. Мэнавіта палеанталогія павінна даць дакладную ацэнку прыроднай абстаноўкі ў будучым.

Што ж сабой уяўляе беларуская палеанталогія зараз? Ідзе агульны для ўсіх дзяржаў СНД працэс: палеантолагі, а разам з імі і метады даследаванняў, «выміраюць», бы тыя маманты. Так што ў хуткім часе навукоўцаў гэтага профілю не застанецца ўвогуле. Гэта, на жаль, рэальнасць. Паглядзіце на лічбы. На Беларусі зараз працуе ў розных установах каля 50 палеантолагаў, з іх у флагмане беларускай навукі — акадэміі ўсяго 18 (з іх 2 дактары і 10 кандыдатаў навук). Многія напрамкі даследаванняў у нашай рэспубліцы не існуюць. Знікаюць нават тыя, што былі. Зараз палеантолагаў не рыхтуе ніводная наша ВНУ. У іншых краінах СНД — таксама. Што, ужо ўсё ведаем? Ды дзе там! Напрыклад, вывучэннем рэштак птушак, рыб, земнаводных і паўзуноў на Беларусі ніколі ніхто не займаўся.

Мая навука — на апошнім рубяжы. Сёння самы час павярнуцца тварам да палеанталогіі. І ўвогуле павярнуцца тварам да навукі.

Пятрусь КАЛІНОЎСКІ,
палеантолаг, кандыдат геолага-мінералагічных навук.
г. Мінск.

ТВАЁ СЛОВА, ЧЫТАЧ!

Здароўе дзяцей ці «грабавыя»?

Добры дзень, паважаная рэдакцыя!

Я ніколі ў газеты не пісала і таму загадзя прашу прабачэння, калі што не так.

Тры гады назад наша сям'я пераехала са Слаўгарадскага раёна. Там мы жылі ў невялічкай вёсачцы Слаўня. Жылі, як усе нармальныя людзі: купаліся, загаралі, пілі малако, збіралі і елі грыбы, ягады. Верылі ў тое, што ўсё было пра радыяцыю проста выдумка, ніякай радыяцыі няма. Маўляў, усе нашы хваробы натуральныя, хоць то аднаго, то другога сталі пасылаць на лячэнне — нібыта для прафілактыкі — у нейкі інстытут або ў Аксакаўшчыну.

І вось нечакана, праз тры гады пасля выбуху на ЧАЭС, мы даведваемся, што жыць так, як мы жылі раней, небяспечна. І нам, сям'і з 9-ці чалавек, прыйшлося пераехаць. Давялося кінуць родных, сяброў. Цяпер мы жывём на новым месцы. У нас з'явіліся новыя сябры. Стварылі сямейны ансамбль «Чаму ж нам не пець?», слава аб якім пайшла за межы Смалявіцкага раёна (кожны ў нашай сям'і валодае якім-небудзь музычным інструментам). Без нашай сям'і не абыходзіцца ніводнае раённае свята.

І ўсё ж вельмі хочацца на родную Магілёўшчыну. Калі мае бацькі апошні раз ездзілі дамоў, нашы былыя суседзі ім сказалі, што мы дарэмна пераехалі. І растлумачылі: тыя, хто там застаўся, цяпер вельмі шмат грошай атрымліваюць. Як жа было страшна пачуць гэта ад дарослых людзей, у якіх маленькія дзеці і Аксакаўшчына для якіх ператварылася ледзь ці не ў пастаяннае месца жыхарства. Няўжо можна прамяняць здароўе сваіх дзяцей на «грабавыя»?

Не разумею...

Вера ШУВАЛАВА,
вучаніца 10 класа Драчкоўскай СШ.
Смалявіцкі раён.

Колькі вам гадоў?

Да нядаўняга часу было так: калі чалавек уладкоўваўся на работу, яму неабходна было абавязкова ўказаць партыйнасць, якая часта мела галоўнае значэнне пры вырашэнні пытання. Цяпер становішча змянілася карэнным чынам. Зараз першае пытанне: «Колькі вам гадоў?» І калі адміністратар пачуе, што больш шасцідзесяці, то размова заканчваецца ўвогуле адным: «Будзьце здаровыя...»

Мне здаецца, што гэта вельмі несправядліва. Узрост яшчэ не сведчыць пра здольнасці чалавека. Можа быць якраз наадварот: яго гады — багацце вопыту; ведаў, прафесіяналізму. Іншая справа ў армейскіх і фізкультурных арганізацыях. Там узрост сапраўды галоўны фактар. Яно і зразумела. Тут трэба мець моцнае здароўе і быць спрытным. Але, скажыце, ці так ужо неабходна волатаўскае здароўе педагогу, выкладчыку гісторыі, мовы, літаратуры, іншых прадметаў?

Уявіце сабе стан чалавека, які аддаў свае лепшыя, маладыя гады любімай справе і можа яшчэ выконваць абавязкі, як і раней, а яго проста выкідваюць з работы па адной прычыне — узросту?

Трэба мець на ўвазе і маральны фактар. Звольнены па ўзросту часта адчувае сябе лішнім, нікому не патрэбным да канца жыцця. Вы можаце запярэчыць: яму ж назначаецца пенсія, на якую ён можа існаваць. Але ж гаворка не пра існаванне, а пра актыўнае жыццё. Асабліва гэта датычыцца тых, хто жыве ў горадзе, у каго «ні кала, ні двара» — няма ніякага занятку.

Вы зноў можаце запярэчыць: у нас жа зараз шмат спецыялістаў, маладых людзей, якія не маюць работы, іх у першую чаргу трэба ўладкоўваць. Згодзен. Але маладых варта ўладкоўваць ў першую чаргу на работу з фізічнай нагрузкай.

У нас стварыўся шматмільённы клас пенсіянераў. Праблема іх занятасці і лёсу павінна штодзённа непакоіць наша грамадства. Бо доўга яшчэ захаваюцца агульныя сродкі вытворчасці, а значыць, патрэбны агульныя, можна сказаць, чалавечыя клопаты пра гэтых людзей.

Станіслаў ШКАДЗІНСКІ,
інжынер-эканаміст.
г. Мінск.

Нават «хуткую» нельга выклікаць

Паважаная рэдакцыя, звяртаемся да цябе за дапамогай. А наша просьба заключаецца вось у чым. Дарогу ў пасёлак Чарна зрабілі вельмі добрую — нічога не скажаш. Затое ў наш пасёлак Гошч — ні прайсці, ні праехаць, хоць сюды не больш сотні метраў. Пракапалі канаву, паклалі трубы, прысыпалі іх крыху зямлёй — вось і ўся дарога. Зімой, у мароз, яна яшчэ «трывала», а вясной тут непралазна, як у восеньскую слоту.

Звярнуліся мы ў вучгас, каб навазілі пяску, гравію і зрабілі дарогу як след. Але нам адмовілі, спаслаўшыся на розныя прычыны. А ў Горкі колькі ні звярталіся, ні прасілі — толькі адны абяцанкі. У нашым жа пасёлку жывуць і рабочыя, і пенсіянеры. Калі хто захварэе, то нават «хуткую» нельга выклікаць — не даедзе.

Васіль НЕСЦЕРАЎ, Яўгенія РАМАНАВА, Галіна ШКУРГАНАВА, жыхары п. Гошч Горацкага раёна (усяго 13 подпісаў).

Не капайце пад тэлефонам яму!

Вам трэба тэрмінова пазваніць у другі горад, а тэлефаністка міжгародняй станцыі незадаволена адказвае: «Няма сувязі...» Вы, зразумела, хочаце даведацца аб прычыне такой з'явы...

У вёсцы Барысава Кобрынскага раёна домаўладальнік Уладзімір Герус задумаў пашырыць прысядзібны ўчастак і перанёс плот. У выніку кабельная лінія міжгародняй сувязі апынулася ў агародзе. Але гаспадару гэтага было мала, і ён вырашыў выкапаць катлаван пад вадаём. Запрасіў бульдазерыста калгаса «Новы шлях» Мікалая Жарына, і той, груба парушыўшы правілы выканання земляных работ, абарваў тэлефонны кабель, прычыніўшы дзяржаве з-за прастою каналаў сувязі страты на суму 3.900 рублёў. Справу разгледзеў народны суд, вінаватыя былі пакараны. І толькі ўлічыўшы іх сямейнае і матэрыяльнае становішча (яны маюць на ўтрыманні адпаведна 4 і 7 дзяцей), суд вынес рашэнне спагнаць з У. Геруса і М. Жарына 1.659 рублёў. Можна было гэтага пазбегнуць? Безумоўна, калі б у калгасе «Новы шлях» працоўная дысцыпліна была на належным узроўні. А яшчэ калі б бульдазерыст М. Жарын не ўзяўся выконваць землярыйныя работы без дазволу.

На жаль, такіх прыкладаў хоць адбаўляй. У час завяршэння будаўніцтва газаправода ў калгасе «Кастрычнік» Клецкага раёна пры засыпцы катлавана быў пашкоджаны кабель міжгародняй сувязі майстрам СПМК-5 трэста «Белспецмантаж» В. Грабінскім. За нанесены ўрон нашаму вузлу выплачана 255 рублёў. У вёсцы Нагорнае Баранавіцкага раёна таксама пры пракладцы газаправода па віне майстра БУ-213 В. Вічыса дапушчаны абрыў пяці кабеляў, і за гэта Баранавіцкаму вузлу сувязі выплачана 1.108 рублёў. У Баранавічах, калі праводзілі рэканструкцыю цеплатрасы, прадстаўнікі швейнай фабрыкі па-варварску абышліся з лініяй важнага прызначэння.

Варта назваць яшчэ некалькі прозвішчаў аматараў капаць дзе ім уздумаецца. Гэта кіраўнікі трактарных брыгад В. Занько, І. Радзюк і інжынер Н. Боўт з калгаса імя Кірава Ганцавіцкага раёна, начальнік участка М. Салагубаў, прараб С. Капуцін, майстар БУ-213 С. Сарокін (г. Баранавічы), прараб ПМК Брэсцкага аблспажыўсаюза В. Муха, экскаватаршчык ПМК-14 Н. Бяроза і інш.

Чаму шмат такіх парушальнікаў? У многім з-за фармальных адносін да іх пракуратуры і адміністрацыйных камісій выканкомаў. Напрыклад, па факту абрыву міжгародняй лініі ў вёсцы Барысава справа была перададзена ў пракуратуру Кобрынскага раёна, якая ніякіх мер не прымала на працягу 8 месяцаў.

Адміністрацыйныя камісіі раённых і гарадскіх выканкомаў штрафуюць парушальнікаў нярэдка, ведаеце, на колькі? На 10—20 рублёў, а Баранавіцкі гарвыканком (смешна нават сказаць!) — на 5 рублёў. Таму некаторыя з іх на месца землярыйных работ прадстаўнікоў прадпрыемстваў сувязі нават не выклікаюць, а лічаць за лепшае заплаціць такі мізэрны штраф.

На маю думку, дэпутацкай камісіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь трэба змяніць артыкулы ў крымінальным і адміністрацыйным заканадаўствах, і за парушэнне Правіл аховы ліній сувязі вінаўных караць больш строга.

Аляксандр КОЎШ,
электраманцёр Брэсцкага эксплуатацыйна-тэхнічнага вузла сувязі.

КАШТОЎНЫЯ ПАПЕРЫ

Рубрыку вядзе Аляксандр БУРДА, брокер фірмы «Аліна»

Дэпазітныя сертыфікаты

Нягледзячы на мудрагелістую назву, гэты від каштоўных папер — адзін з самых распаўсюджаных, асабліва сярод грамадзян. Што ж такое дэпазітны, або ашчадны, сертыфікат і навошта ён?

Калі ў вас ёсць грошы, якія вы не збіраецеся ў бліжэйшы час выкарыстаць, то вы можаце пакласці іх на тэрміновы ўклад у Ашчадбанк. Замест грошай атрымаеце ашчадную кніжку, па якой праз пэўны час зможаце забраць свой уклад разам з працэнтамі. Гэта сістэма ўсім добра знаёмая, але мае свае недахопы. Ашчадная кніжка — гэта ўсё ж не грошы: вы не можаце з яе дапамогай расплаціцца ў магазіне за буйную пакупку, атрымаць па ёй грошы ў іншым аддзяленні Ашчаднага банка, не можаце прадаць яе ці падарыць. Гэтых недахопаў пазбаўлены дэпазітны сертыфікат.

Знешне ён падобны на ашчадную кніжку і таксама выдаецца банкам замест укладу. Інакш кажучы, вы кладзяце грошы ў банк і атрымліваеце каштоўную паперу — дэпазітны сертыфікат, дзе запісана, якую суму, на які тэрмін і пад якія працэнты вы змясцілі. Калі вы, напрыклад, атрымалі (а дакладней — купілі) дэпазітны сертыфікат на 3 месяцы, і раптам вам спатрэбіліся грошы, то можаце або здаць сертыфікат назад у банк (не страціўшы пры гэтым працэнтаў), або прадаць сваю каштоўную паперу любому чалавеку ці арганізацыі. Гэта можна зрабіць, напрыклад, праз фондавую біржу. Такім чынам, дэпазітны сертыфікат можна шматразова купляць і прадаваць, г. зн. ён можа служыць сродкам плацяжу і разліку, як і грошы. Дэпазітны сертыфікат можна таксама падарыць, пакінуць у спадчыну і г. д. без усякіх абмежаванняў. У будучым, пасля заключэння міжбанкаўскага пагаднення і дагавораў банкаў з магазінамі, дэпазітны сертыфікат, куплены ў адным банку, можна будзе здаць у любы іншы, расплаціцца ім у магазіне, а таксама выкарыстаць пры іншых разліках.

З красавіка ў Мінску шэраг банкаў пачаў выпуск дэпазітных сертыфікатаў не толькі для прадпрыемстваў, але і для грамадзян (на невялікія сумы). Так, банк «Комплекс» прапануе сертыфікаты на 3 месяцы, 6 і на год адпаведна пад 25, 35 і 40 працэнтаў гадавых. «Прыорбанк» выпусціў дэпазітныя сертыфікаты тэрмінам ад 3 месяцаў да 3 гадоў пад розныя працэнты — ад 15 да 33. Пачаў такую дзейнасць і банк «Беларусь»: яго сертыфікаты — на тэрмін ад 3 месяцаў да года з працэнтамі ад 15 да 35. Чым большы тэрмін дэпазітнага сертыфіката, тым большы працэнт. Мінімальная сума ўкладу 3—5 тысяч рублёў, але можна пакласці і 100 тысяч, і больш. Як бачым, умовы камерцыйных банкаў значна больш выгадныя, чым Ашчаднага. А калі «патаргавацца» — можна дабіцца і яшчэ лепшых умоў. Так што варта падумаць, дзе трымаць грошы — пад мізэрныя працэнты на ашчаднай кніжцы ці ў дэпазітных сертыфікатах салідных банкаў.

Па пытаннях набыцця і продажу дэпазітных сертыфікатаў, а таксама ўсіх іншых відаў каштоўных папер і валюты звяртайцеся ў брокерскую фірму «Аліна», тэл. 64-16-30.

ФЕРМЕР

Іван Сцяпанавіч Рубанік — самы вядомы фермер ва Ушацкім раёне. Пачынаў ён сваю справу шэсць гадоў назад. Тады ўзяў у арэнду 50 сотак зямлі, праз год — гектар. Сёння ў Івана Сцяпанавіча 17 гектараў зямлі, дзесяць галоў буйной рагатай жывёлы, шмат авечак, свіней, іншай жыўнасці.

Раённае кіраўніцтва пайшло насустрач жаданню Івана Сцяпанавіча ўзяць у Дзяржбанку крэдыт на 185 тысяч рублёў і купіць трактар. Грошы, як быццам, вялікія, але гаспадар не хвалюецца: сёлета ён мае намер прадаць не менш як 2 тоны мяса і 8 тон малака. Так што з запазычанасцю Дзяржаўнаму банку праблем не будзе.

НА ЗДЫМКУ: да Івана Сцяпанавіча РУБАНІКА (справа) прыехаў пацікавіцца яго справамі намеснік старшыні раённага Савета, народны дэпутат Рэспублікі Беларусь Уладзімір Іванавіч ХВОШЧ.

Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

ЗОНА АСАБЛІВАЙ УВАГІ

Кароткі нарыс аб здрадзе

За ноч халодны вецер выдзьмуў вясну з горада. Касірка ў зялёнай будцы чытала «Спид-инфо». Пыл перашкаджаў ёй. Але білет да Веткі я атрымаў.
Пакуль ехалі, адчувальна пацяплела. За гадзіну я пераехаў з канца зімы ў пачатак вясны.
Можна сказаць і так: з аднаго вымярэння ў другое, з нармальнага жыцця ў жыццё, якое такім назваць не паварочваецца язык. Наогул, гэта больш эмацыянальнае — нічога такога незвычайнага мною заўважана не было.
На аўтастанцыі чакалі аўтобуса вясковыя бабулі, як чакаюць яны яго па ўсёй Беларусі, а калі браць шырэй — па СНД. На вуліцы Батракова 75-міліметровая дывізіённая гармата цэліла ў жаночую залу цырульні.
Гармату фарбаваў у аксамітны колер мужчына. На Чырвонай Плошчы з машыны «давалі» курэй. У гастраноме мажны яшчэ дзед нетаропка разважаў з прадаўшчыцай аб вартасцях настойкі «Стралецкая» адносна настойкі «Любіцельскай».
Я ж кажу, нічога такога. Праўда, гэта знешне.

ІСЦІННАЯ ГІСТОРЫЯ ГОРАДА ВЕТКІ ЗА 6 АПОШНІХ ГАДОЎ

Пра Астраўцова я чуў ад знаёмага. Хто ён такі? У недалёкім мінулым — «нефармал», тады і цяпер — фельчар «хуткай дапамогі» з 35-гадовым стажам. Па водгуках, варты 2—3 урачоў сучаснай выпечкі. Што важна — мясцовы.

52-гадовы ўзрост для «нефармала», канешне, мнагавата. Праўда, прымусілі абставіны.

Нагадаю, да 1990 года Веткаўскі раён лічыўся нармальным. Тады, яшчэ нагадаю, трубілі аб Брагіне, Нароўлі, Хойніках. Гэта, праўда, не значыць, што той, каму належыць, сапраўднага становішча не ведаў. Проста да 1990 года інфармацыю ўдавалася трымаць пад грыфам «сакрэтна».

Але дэмакратыя пацыху развівалася, краіна станавілася больш адкрытай. У тым ліку для замежных дэлегацый. Адна такая (японцы і немцы) прыехала ў Ветку. Тады тут вымяралі радыяцыйны ўзровень прымітыўным ДП-5, армейскім прыборам, калі не памыляюся, зробленым дзесьці ў сярэдзіне 60-х.

Замежнікі выехалі за горад, памералі ўзровень і занепакоіліся. Паехалі да славутай цяпер Барталамееўкі. За вёскай ішла сяўба. Выйшлі на поле, зноў сталі вымяраць. І... панесліся да машыны. Добрыя беларускія мужыкі назіралі за гэтай сцэнай з кабін сваіх МТЗ. Напэўна, смяяліся. Замежнікам было не да смеху, яны надзелі гумавыя боты і ўсё ж давялі работу да канца. Зацікаўлены такімі іх паводзінамі, Мікалай Трафімавіч Астраўцоў папрасіў у іх паперу з вымярэннямі. Далі.

З наступнымі дэлегацыямі адбывалася тое самае. Астраўцову стала ясна, што справы — дрэнь. Але дакументы?

Як ні дзіўна, у нечым дапамог асабісты саветнік канцлера Коля прафесар Ленгфельдэр. Ён спыніўся ў Астраўцова і згадзіўся ўзяць таго на «экскурсію» па раёну. Тут трэба заўважыць, што сціплы фельчар стаў у Ветцы некаму моцна перашкаджаць. Напрыклад, першаму сакратару Галубоўскаму. Ён аддаў загад Астраўцова з немцамі не пускаць.

Але раён ёсць раён, тут кожны кожнаму чымсьці абавязаны, тым больш, што ў афіцэра міліцыі, які сказаў Астраўцову: «Мы цябе не бачылі, ты — нас», таксама дзеці. Словам, разам з прафесарам і яго супрацоўнікамі Мікалай Трафімавіч трапіў усё ў тую ж Барталамееўку.

Пачалі вымяраць фон. Вадаправодная вада — перавышэнне савецкага ЧДУ — у 2 разы. На тэрыторыі вёскі — 60—70 кюры на квадратны кіламетр (пасля дэзактывацыі). За вёскай 120—130 кюры. Якраз каб схапіцца за галаву: літаральна кожная гадзіна, праведзеная тут, набліжае канец. Як вы разумееце, Ленгфельдэр свае даныя Астраўцову прадаставіў.

Мікалай Трафімавіч рабіў і асабістыя назіранні: пачасціліся выпадкі насавых крывацёкаў у дзяцей, незразумелыя інсульты, кровазліцці. Прычым у знешне здаровых 40—50-гадовых людзей.

Прывычнымі пачалі станавіцца самазабойствы. Жыў-жыў мужык, усё ў яго было добра — раптам застрэліўся ці павесіўся. Чаму? З якой нагоды? Незразумела.

Ракавыя захворванні таксама сталі нормай. Пяць чалавек памерла толькі ў бальніцы і толькі за апошнія паўгода. Зараз памірае вадзіцель. Ён асуджаны, шанцаў няма. Рак шчытападобнай залозы.

Праўда, усе гэтыя сведчанні хадзілі па Ветцы ў якасці чутак. Народ хваляваўся — і толькі. Марылі аб павышанай аплаце, ільготах. Ну што ж, людзі ёсць людзі. Тым больш савецкія. Ім можна дараваць. Дараваць нельга тым, хто ўтойваў.

ЯШЧЭ Б АДЗІН ВЫБУХ

У Ветцы добрая бальніца. Чатыры паверхі, ліфт, холы, карціны на сценах, мноства кабінетаў. Галоўны ўрач — Уладзімір Пятровіч Ляонаў. У дрэнным настроі, бо толькі што мінут дзесяць лаяўся з кімсьці па тэлефоне.

— Пішуць загады, а самі іх не выконваюць, — з горыччу. — Я тлумачу: ёсць загад Міністэрства аховы здароўя, згодна з якім Ветцы павінен дапамагаць абласны аддзел аховы здароўя. Нам трэба абследаваць хоць бы дзяцей. Звычайна ствараецца комплексная брыгада з акуліста, ЛОР-урача, дзіцячага неўрапатолага. Прыехалі два педыятры і спец па ультрагукавой дыягностыцы. Зрываем дзяцей з урокаў, тры тыдні не можам вырашыць пытанне. Ат, што гаварыць...

Сапраўды. Зараз не хапае 15 урачоў, але гэта паўбяды. Да канца года паедуць яшчэ 15 плюс 60 сярэдніх медработнікаў. Нельга чакаць такой жа актыўнасці ад астатняга насельніцтва раёна, многія застануцца. Тады паўстане пытанне: хто іх будзе лячыць?

Уладзімір Пятровіч едзе таксама.

Ён «марыць»: каб яшчэ адзін выбух, бо нам добра працуецца толькі ў экстрэмальным становішчы. Калі нібы ідзеш у атаку.

Начальства ездзіць толькі з замежнымі дэлегацыямі ў якасці ганаровага эскорту. За шэсць гадоў з медВНУ сюды размеркавалі 5—6 спецыялістаў. На сённяшні дзень засталіся двое.

— Мы накапілі дастаткова матэрыялу, каб даць адказ: ёсць сувязь паміж шматлікімі паталогіямі і Чарнобылем ці няма. Ніхто не хоча браць адказнасць на сябе. А мы лечым па шаблону, без уліку радыяцыі. Пара задумацца і штосьці рабіць.

Мне таксама здаецца, што шэсць гадоў — тэрмін дастатковы. Тым больш, матэрыялу, як запэўніў Ляонаў, хапае. Толькі ці праўда, што ніхто не зрабіў высноў? Зрабілі. Скажам, яшчэ ў 1986 годзе ваенныя рэкамендавалі тэрмінова адсяліць Ветку і раён. Праўда, ветры ў «вярхах» тады дзьмулі іншыя.

Думаю, і Ляонаў высновы для сябе зрабіў. На жаль, мне пра іх не паведаміў. Напэўна, і яму без патрэбы быць «стрэлачнікам». Усё ж ён больш адміністратар, чым урач. А да пенсіі далёка.

Наогул, я Уладзіміра Пятровіча па-чалавечы разумею. Хто стане першаму сустрэчнаму даваць інфармацыю, якая нядаўна была дзяржаўнай тайнай? Тым больш, што ўсе патрэбныя дакументы я атрымаў у іншым месцы, так бы мовіць, неафіцыяльна. І акрэслілася такая сітуацыя.

ДАКУМЕНТЫ І ЛІЧБЫ

Іх Астраўцоў здабываў нелегальна. Як — не так і важна. Галоўнае, што гэта копіі дакументаў, якія накіроўваліся ў сталіцу. Так што верыць ім можна. Дарэчы, калі потым веткаўчане «штурмавалі» Савет Міністраў, сталічныя чыноўнікі здзіўляліся амаль поўнай ідэнтычнасці сваіх даных з «нефармальнымі». Вядома ж — крыніца адна.

Значыць, лічбы. Магчыма, яны самі па сабе надакучлівыя. Але вы іх усё ж паглядзіце. Ну, хоць краем вока.

У 1985 годзе на 10 тысяч насельніцтва зарэгістравана 14,7 выпадкаў інваліднасці, у 1990 — 48,0. Гэта — сярод рабочых і служачых. Калгаснікі — адпаведна 4,0 і 43,0. (Заўважу, дагэтуль рост інваліднасці з радыяцыяй не звязваюць).

Смяротнасць нованароджаных у 1986 годзе — 4,2 на тысячу, у 1990 — 9,3.

Захворванні на туберкулёз: 1985 год (на 100 тысяч насельніцтва) — 176,0, 1990 — 1.715,0. Пры гэтым ні ў аднаго хворага палачкі не знайшлі. Тлумачэнне вельмі простае: выпаўшыя ў раёне гарачыя часцінкі прапальваюць у лёгкіх дзірку, якая на рэнтгене бачыцца ачагом туберкулёзу. Так і пішуць: туберкулёз.

Агульная смяротнасць у 1991 годзе; студзень, — нарадзілася 14, памерла 69; люты — 27 і 48; сакавік — 20 і 54; красавік — 19 і 45. Не варта, думаю, звязваць гэта толькі з масавым ад'ездам моладзі.

Паталогія шчытападобнай залозы ў дзяцей: у 1985 годзе — не адзначана, у 1990-м — з агульнай колькасці дзяцей да 14 гадоў паталогія адзначана больш чым у 4 тысяч. Кожны другі мае 1 і 2 ступень захворвання. Калі не лячыць, то 2 ступень пераходзіць у 3-ю, а гэта — рак.

Выпадкі зніжэння ахоўных уласцівасцей арганізма дзяцей: 1985 год — няма, 1988-ы — 5 працэнтаў, 1989-ы — 14 працэнтаў, 1990-ы — 27 працэнтаў.

У 1989—90 гадах 50 працэнтаў дзяцей мелі пры нараджэнні дэфекты развіцця. Жанчыны сталі баяцца раджаць. Да іх паслуг — апарат, які дазваляе вызначыць стан плода. Калі знойдзена адхіленне ад нормы, прапануецца рабіць аборт ці выклікаць штучныя роды. А наогул, калі плод і нармальны, гарантый няма ўсё роўна. Кожная другая жанчына неданошвае. Зусім нядаўна прымалі роды двойні. Адно дзіця было ўжо мёртвае, другое пажыло некалькі гадзін.

Колькасць псіхічна хворых на 100 тысяч насельніцтва: 1985 год — 406,6, 1990-ы — 4.194,0. Гэта значыць, амаль кожны 10-ы чалавек. Тут, праўда, трэба ўдакладніць: зарэгістраваны толькі тыя, хто звярнуўся ў паліклініку і быў змешчаны ў стацыянар.

Сказаць, што гэтыя лічбы страшныя, — нічога не сказаць. Гэта ясна і так.

У галаве рэфрэнам гучыць думка: ведалі, але маўчалі. Чаму?

Сяргей ШАЎЦОЎ.

РОЗГАЛАС

ПРАТЭСТ З «АДПАЧЫНКАМ» НА АСФАЛЬЦЕ

ГОМЕЛЬ (У. Пернікаў). У мінулы тыдзень бадай што не было дня, каб пенсіянеры ў арганізаваным парадку не выходзілі на байкот. Яны перакрывалі рух на праезджых частках дарог вуліц Савецкай, Рагачоўскай, Кірава і іншых скрынямі, садзіліся і лажыліся на асфальт.

І нішто іх не магло скрануць з месца да таго часу, пакуль не з'яўляўся хто-небудзь з гарвыканкома ці іншай аўтарытэтнай арганізацыі з паведамленнем, што ў тыя ці іншыя ашчадныя банкі ці на пошту завезлі грошы. Тады пенсіянеры дружна кідаліся туды і ўтваралі вялікія чэргі, у каторы раз пасылаючы праклёны тым, хто выдумаў «гэты рынак». На сэрцы ў іх крыху адлягала. Але ці надоўга?

ЗАХВАРЭЛІ НА ДЫЗЕНТЭРЫЮ

33 жыхары вёскі Міхалёва Бярозаўскага раёна Брэсцкай вобласці захварэлі на дызентэрыю.

Устаноўлена прычына захворвання: забруджванне вады ў воданапорнай вежы ў выніку рамонтных работ. Яшчэ 85 жыхароў вёскі знаходзяцца пад наглядам.

РІД (А. ГРУЗДЗІЛОВІЧ).

АЎТАЗААПАРК

ГРОДНА. У абласным цэнтры, акрамя ўсім вядомага заапарка, здаецца, з'явіўся яшчэ адзін — пры грузавым аўтапарку № 2. Прадпрыемства знайшло сродкі на пабудову вальераў, утрыманне самых розных птушак і аплату пастаянным супрацоўнікам, якія даглядаюць гадаванцаў. Цяпер і вадзіцелі адпраўляюцца ў рэйс з добрым настроем.

СА СВІННЯМІ ПА-СВІНСКУ

БРЭСЦКІ РАЁН. (А. Палонскі). «Прыйшлося знішчыць дзесяткі парасят» — такое тлумачэнне зафіксавана ў міліцэйскім пратаколе расследавання пасля надзвычайнага здарэння, якое адбылося ў Брэсцкім раёне.

Машына свінагадоўчага комплексу «Белавежскі», што ў Камянецкім раёне, прывезла на рэалізацыю ў вёскі суседняга Брэсцкага раёна, дзесяткі парасят. Усіх іх прадаць не ўдалося. Засталіся слабейшыя. На зваротным шляху гандляры пакінулі жывы груз у лесе. Некаторых жывёлін прыйшлося забіць.

Гэты факт не толькі аб людской жорсткасці. Але і аб недасканаласці інструкцый аб гандлі жывым таварам. Выходзіць, лягчэй утаіць падзеж, чым, рэзка зменшыўшы цану, прадаць слабейшых парасят насельніцтву.

БОЛЬШ ПРЫЯЗДЖАЕ, ЧЫМ НАРАДЖАЕЦЦА

Паводле апошніх звестак статыстыкі, на пачатак гэтага года колькасць жыхароў Бабруйска склала 227,4 тысячы чалавек. У параўнанні з мінулым годам натуральны прырост —1.056 чалавек, а механічны — 3.345. Гэта азначае, што ў горад больш прыязджае, чым нараджаецца. Дарэчы, самы высокі за апошнія 20 гадоў натуральны прырост быў адзначаны ў 1986 годзе і складаў ён тады амаль 3.000 чалавек. Усе астатнія гады ў горадзе назіралася падзенне ўзроўню нараджальнасці і адначасовы рост смяротнасці.

ДЗІВАКІ СЯРОД НАС

Ва ўрочышчы Воленава пад Брэстам жыве надзіва чароўны і жыццярадасны чалавек — Уладзімір Дзянісавіч Філіповіч. І хоць яму пайшоў 63-ці год, ён з юнацкай захопленасцю ганяе мяч, абліваецца халоднай вадой, штодзённа гуляе па лесе, збіраючы лекавыя травы і гатуючы з іх адвары.

З маладых гадоў не вельмі моцны здароўем, Уладзімір Дзянісавіч доўгі час і цяжка працаваў у Сібіры, пакуль не «зарабіў» прыгавор спецыялістаў: міякардыт сардэчнай мышцы, інвалідкасць.

А некалькі гадоў назад, пазнаёміўшыся з пытаннямі рэгуляцыі кіслароду і вугляроду ў арганізме, правільныя суадносіны якіх прадаўжваюць жыццё, вырашыў Уладзімір Дзянісавіч збудаваць на сасне нешта накшталт спальнага дамка, дзе і праводзіць амаль кожную ноч. Сон у хвойным лесе робіць, на яго думку, цела больш вынослівым, надае і бадзёрасць, і здароўе.

Э. КАБЯК. (БЕЛТА).

ЭЛЬДАР РАЗАНАЎ: «БЕДНЫ ТАВАРЫШ СУСЛАЎ!»

У інтэрв'ю ізраільскаму журналісту Э. Разанаў сказаў: «Публіка наелася сцэнамі насілля і сексу ў танных фільмах, якія ў вялікай колькасці закуплены ў Амерыцы. І наша кіно як з ланцуга сарвалася — мацюкаюцца, распранаюцца, трахаюцца, душаць адзін аднаго. Бедны таварыш Суслаў! Не ведаю, што ён адчувае ў труне... Цяпер у людзей з'явілася настальгія, яны хочуць бачыць нармальнае відовішча пра сваё жыццё. Прыходзіць час расказваць пра вечныя каштоўнасці — з пазіцыі дабра і пяшчотнасці да людзей. Гэта павінна быць мастацтва пра іх, а не пра суперменаў, злачынцаў і насільнікаў. Думаю, што карціны суцяшальныя — магчыма, меладрамы, немудрагелістыя камедыі, — хутка будуць займаць першае месца».

МІНЛЕГАЎТАТРАНС—У ТРАНСЕ?

Папераджальная акцыя мінскіх таксістаў, якая адбылася на тым тыдні, здаецца, не прайшла дарэмна. Тады каля 50 вадзіцеляў сабраліся на плошчы Незалежнасці з патрабаваннямі да беларускага ўрада. «Патрабавальны ліст» уключаў у сябе каля двух дзесяткаў пунктаў і быў падпісаны васьмю паўнамоцнымі працоўнымі калектывамі мінскіх таксапаркаў. Павысіць зарплату, зрабіць 24-дзённы водпуск, дазволіць купляць машыны пасля паўмільённага кіламетровага прабегу, — гэта далёка не поўны пералік таго, што «заявілі» сталічныя таксісты ў сваёй «петыцыі» да ўлад.

Менш чым праз тыдзень кіраўніцтва Мінлегаўтатранса правяло сумеснае пасяджэнне савета арэнднага калектыву і прафкома, куды былі запрошаны вадзіцелі, падпісаўшыя «Патрабаванне работнікаў легкавых таксаматораў».

Як аказалася, не «залатых» гор прасілі «забастоўшчыкі», таму ў асноўным усе пункты «патрабавальнага ліста» ўдалося задаволіць.

Цяпер у таксістаў водпуск, напрыклад, будзе складаць не 24 запатрабаваныя дні, а цэлых 30 дзён!

У кожнай аўтакалоне штогод траім вадзіцелям будзе дазволена выкупляць «Волгі» пасля прабегу ў 500 тысяч кіламетраў. Праўда, плаціць прыйдзецца да 40 тысяч рублёў, нягледзячы на тое, што машыны куплены па нізкіх цэнах.

Будуць скарочаны і работнікі адміністрацыйнага апарату. Толькі ў першым таксапарку ў гэтым годзе пяройдуць на іншую работу 82 чалавекі.

Было б няпраўдай сказаць, што таксістаў ужо зусім «распусцілі». Вырашылі, што сістэму штрафаў адмяніць нельга.

Таксісты згадзіліся, што лішніх грошай ні ў каго няма, каб плаціць штрафы. Таму лепш без іх. Намеснік генеральнага дырэктара Мінлегаўтатранса Юрый Іваноў адзначыў, што «мы і без гэтай папераджальнай акцыі збіраліся вырашыць усе вынесеныя вадзіцелямі пытанні. Але спазніліся крыху. Таксісты апярэдзілі».

Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

МЫ ПАЕДЗЕМ, МЫ ПАМЧЫМСЯ...

ДЗЯТЛАВА. Даволі незвычайнай справай заняліся ў адной з гаспадарак раёна — у вёсцы Дубрава завялі «навасёлаў» — 54 аленяў двух- і трохгадовага ўзросту. Мясцовы калгас усур'ёз намерыўся з дапамогай новай фермы выправіць свае фінансавыя справы. Попыт на панты (рогі аленя) і мяса гэтых рэдкіх у нашых мясцінах жывёлін вельмі вялікі і часцей за ўсё вымяраецца ў доларах.

ПУНКТ ПОГЛЯДУ

«Афганскі сіндром» на фоне Траецкага прадмесця?

Не ведаю, што адчувалі былыя «афганцы», калі назіралі на тэлеэкранах міністра замежных спраў Расіі, які сардэчна ўсміхаўся маджахедам і пацiскаў ім рукі, прыляцеўшы з грузам гуманітарнай дапамогі ў Кабул, да ўлады ў якім прыйшлі тыя, на каго яшчэ некалькі гадоў назад савецкія салдаты глядзелі не інакш як праз прорань прыцэла.

Напэўна, гэта балюча,— усведамляць, што «інтэрнацыянальны абавязак» на справе быў насіллем над воляй народа. Што ты—не «воін-інтэрнацыяналіст», а міжвольны ўдзельнік агрэсіі. Што тваімі рукамі рабілася брудная справа, а ты аказаўся марыянеткай у злачынных руках.

І тыя, хто апалены полымем афганскай трагедыі, і ўсё грамадства, напэўна, павінны прайсці гэты шлях асэнсавання ісціны, пазбаўлення ад ілюзій і — пакаяння. Пакаяння як перад тымі, хто не па сваёй віне склаў галаву, злачынным загадам пасланы за тысячы кіламетраў ад Бацькаўшчыны, так і перад народам Афганістана, на чыёй зямлі мы аказаліся няпрошанымі гасцямі, у чым доме пакінулі не толькі пабудаваныя бальніцы і школы, але і сотні тысяч магіл.

Не трэба забываць трагічных памылак,— хаця б дзеля таго, каб не паўтараць іх у будучым. Таму наўрад ці знойдзецца нехта, хто б аспрэчваў ініцыятыву былых «афганцаў» узвесці ў Мінску помнік загінуўшым у Афганістане салдатам былой Савецкай Арміі. Спачатку манумент задумваўся як помнік героям-інтэрнацыяналістам. Цяпер, відаць, гэта будзе мемарыял ахвярам.

Дзе ўзводзіць помнік? «Афганцы» аблюбавалі Траецкае прадмесце — гістарычны цэнтр Мінска, адзін з нямногіх куткоў сталіцы, якому стараннямі архітэктараў і будаўнікоў вернута яго даўняе аблічча. Там ужо і камень можна ўбачыць, на якім напісана, што помніку наканавана стаяць менавіта на тым месцы.

Днямі рэдакцыя атрымала ліст, падпісаны кіраўнікамі і сябрамі мінскага клуба «Спадчына», які аб'ядноўвае прыхільнікаў беларускай мовы і культуры. У пісьме — пратэст супраць таго, каб месцам для помніка было Траецкае прадмесце. Чаму? Аргументы, якія прыводзяць аўтары, падаліся нам слушнымі:

«Па-першае, гэты помнік у любым яго праекце, нават тым, што атрымаў першае месца, супярэчыць гістарычным зместу і часу, якія ўвасоблены ў Траецкім. І справа тут не ў няўдалых праектах ці ў няўмелых выканаўцах, хаця выглядае сімптаматычным, што ні грамадскасць, ні беларускія мастакі не зацікавіліся ні прадстаўленымі праектамі, ні самім конкурсам. Для гэтага існуюць аб'ектыўныя прычыны. Нежыццяздольна і менавіта таму не можа быць мастацкім шляхам увасоблена сама ідэя помніка ў Траецкім. Любое архітэктурна-мастацкае рашэнне — крыж, царква ці капліца, пастаўленыя дзеля гэтых мэт у Траецкім,— ніякім чынам не могуць быць уключаны ў яго гістарычны кантэкст. І гэта зразумела, бо падзеі вайны ў Афганістане адбываліся на тэрыторыі і ў часы, якія не маюць аніякага дачынення ні да гісторыі, увасобленай у Траецкім, ні да спадчыны нашых продкаў. Што ўжо казаць пра той «афганскі сіндром», які звычайна суправаджае святкаванне кожных угодкаў падзей вайны—гэта было б для Траецкага і яго жыхароў сапраўдным кашмарам.

Па-другое. Ужо зараз камень з надпісам аб будучым тамтэйшым «афганскім» помніку выглядае як цяжар, які мы, нашчадкі, пакладзём ці мо ўжо паклалі на душы сваіх продкаў. Трэба, аднак, памятаць, што, акрамя законаў мастацтва і прыгажосці, існуюць яшчэ і законы маралі. Мы, хоць і ў розная ступені, вінаватыя, што гэтая вайна адбылася. Мы, але не нашы продкі, і таму калі пытанне аб збудаванні помніка забітым у Афганістане вайскоўцам дыскусіі не падлягае, бо ён павінен быць збудаваны, то пытанне аб месцы, дзе ён паўстане, з'яўляецца амаль што ці не вызначальным. Не падлягае сумненню, што недапушчальна ставіць помнікі ахвярам афганскай вайны ў старажытных асяродках, таму што гэта немаральна ў адносінах да тых людзей, што там некалі жылі і не маюць граху гэтай вайны на сваёй душы. Мы павінны пакінуць іх душы ў спакоі.

Разгляд пытання аб «афганскім» помніку вымушае закрануць таксама і другую праблему. Калі кажуць аб «афганцах», «воінах - інтэрнацыяналістах, якія загінулі ў Афганістане», трэба заўсёды памятаць і аб сапраўдных афганцах — спрадвечных жыхарах Афганістана. Яны не выконвалі ніякага «интернационального долга», бо не ведалі, што гэта такое, але аддана абаранялі сябе і сваю зямлю ад чужынцаў. Аб гэтым сведчаць помнікі і на нашых могілках. Трэба памятаць пра насельніцтва Афганістана — дзяцей, жанчын і старых, якія ў час ваенных дзеянняў маглі разлічваць хіба што на Бога. Лік ахвяраў сярод афганскага насельніцтва ідзе на мільёны.

Мы разумеем слёзы маці, якая страціла сына, бо яна страціла ўсё. Незразумелым застаецца тое, чаму наша грамадства ўсё яшчэ не дало менавіта маральнай ацэнкі гэтай вайне. І вось зараз выдалася такая магчымасць. Пачаткам такога працэсу маральнага ачышчэння і пакаяння магла б стаць ідэя супольнага помніка ўсім ахвярам афганскай вайны, аб якіх плачуць і афганскія, і беларускія маці. Вядомы некалькі гарадскіх сквераў, узнікшых у апошні час, што маюць малавыразныя назвы тыпу «50 лет Октября», «Дружбы народов СССР», «Севастопольский парк», змест якіх цяпер страчаны. Яны, на наш погляд, маглі б стаць пасля адпаведнага вывучэння мемарыяльным месцам.

Ёсць прыгожае паэтычнае паданне аб тым, як адзін раз на год, у Купальскую ноч, конь Мянеска скача з Пярэспы на пляц Верхняга горада, каб знайсці страчаную падкову. Шлях яго не можа абмінуць Траецкае прадмесце. Дык пакіньма ж яму гэты шлях чыстым».

Няцяжка прадказаць: знойдуцца тыя, хто горача падтрымае ідэю клуба «Спадчына». Але будуць і тыя, хто назаве гэту прапанову кашчунай і злачыннай. Хто мае рацыю? Мяркуем, спрэчкі на гэту тэму лепш весці цяпер, пакуль помнік не ўзведзены. Постфактумнае абмеркаванне, як паказала нядаўняя гісторыя, нічым добрым для помнікаў не канчаецца.

Валянцін ЖДАНКО.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁ «СВАБОДА»

* Прадстаўнікі міратворчых сіл ААН, якія размешчаны зараз у сталіцы Харватыі Загрэбе, паведамілі, што пачашчаюцца выпадкі, калі сербы-акупанты выганяюць дзесяткамі сем'і харватаў са сваіх дамоў.

* **П'яны салдат сіл самаабароны Эстоніі, які без дазволу з аўтаматам пакінуў пост, быў застрэлены камандзірам у той момант, калі ён захапіў заложнікамі дзвюх цывільных асоб і спрабаваў уцячы ў Расію на поездзе.**

* М. Снегур, кіраўнік Малдовы, у выступленні ў парламенце кваліфікаваў пераход 14-й арміі на бок прыднястроўскіх сепаратыстаў як адкрытую агрэсію Расіі супраць рэспублікі. Магчыма, будзе аб'яўлена ваеннае становішча.

* **Расійскае кіраўніцтва заявіла, што мае дакументы, якія пацвярджаюць сувязі КПСС з міжнародным тэрарызмам. Пра гэта заявіў вядучы кансультант Б. Ельцына па палітычных пытаннях С. Шахрай. Партыя пастаўляла зброю шэрагу тэрарыстычных арганізацый у 70—80-я гады для акцый сабатажу і тэрору, накіраваных супраць грамадзян ЗША і Ізраіля ў трэціх краінах. Дакументы будуць выкарыстаны ў ходзе пасяджэння канстытуцыйнага суда, які разгледзіць законнасць забароны КПСС.**

РАДЫЁ ШВЕЦЫІ

* Кожнае другое прадпрыемства Швецыі махлюе з падаткамі. Такі вывад зроблены пасля выбарачнай рэвізіі 60 прадпрыемстваў. Асабліва ўтойваюць даходы аптовыя гандляры нафтапрадуктамі.

* **Афіцыяльныя прадстаўнікі Турцыі заявілі, што Азербайджан яшчэ не звяртаўся да яе з просьбай аказаць ваенную дапамогу ў барацьбе з Арменіяй. Аднак турэцкія ўлады паспрабуюць аказаць націск на Ельцына, каб ён паўплываў на Арменію.**

«БІ-БІ-СІ»

* Прэм'ер-міністр Англіі Мейджар заявіў, што будзе дабівацца ад іншых краін прыёму ў ЕС Польшчы, Чэха-Славакіі і Венгрыі. Гэту заяву Мэйджар зрабіў у Варшаве, адкуль ён пачаў паездку па трох еўрапейскіх краінах.

* **Лідэры груповак маджахедаў прыйшлі да згоды аб спыненні баёў у Кабуле.**

«ГОЛАС АМЕРЫКІ»

* У Тбілісі аднавіліся перагаворы паміж дзяржсакратаром ЗША Бейкерам і Шэварднадзе. Яны абмяркоўвалі пытанні прадастаўлення дапамогі Грузіі. Бейкер загадзя паведаміў Шэварднадзе, што Грузіі будзе прадастаўлена магутная палітычная падтрымка ў яе намаганнях па стварэнню дэмакратыі і рыначнай эканомікі. Аглядальнікі адзначаюць, што Бейкера і Шэварднадзе звязваюць сяброўскія сувязі і што пасля візіту Бейкера Грузія выйшла з палітычнай ізаляцыі.

* **Прымаюцца намаганні па скліканню міжнароднай канферэнцыі па Нагорнаму Карабаху, якая будзе праведзена ў гэты чацвер пад эгідай НБСЕ. Канферэнцыю раней меркавалася правесці ў Мінску ў чэрвені, але абвастрэнне сітуацыі прымусіла перанесці яе дату.**

* Сербскія ўлады пагадзіліся зняць блакаду аэрапорта Сараева, каб туды самалётамі можна было дастаўляць гуманітарную дапамогу. Харчаванне там размяркоўваецца па картках.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

ЭКОЛАГІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Учора ў Беларускай акадэміі навук пачала працаваць міжнародная канферэнцыя, прысвечаная праблемам экалогіі. У прыватнасці, на парадак дня вынесена наступнае пытанне: «Метады і сродкі аэракасмічнага і наземнага экалагічнага маніторынгу». Вядома, асобае месца на канферэнцыі займаюць экалагічныя праблемы Беларусі, і ў першую чаргу праблемы, звязаныя з чарнобыльскай аварыяй.

Адначасова праходзіць выстава прыбораў для экалагічнага і радыяцыйнага маніторынгу.

У рабоце канферэнцыі, якая разлічана на тры дні, прымаюць удзел вядучыя вучоныя, спецыялісты СНД, Германіі, Польшчы, Балгарыі, Англіі і іншых дзяржаў.

«ГАЛАСЫ ДЗЯЦІНСТВА» Ў БЕЛАРУСКАЙ СТАЛІЦЫ

Канцэрт-прэзентацыя другога Міжнароднага дзіцячага фестывалю «Галасы дзяцінства» адбудзецца сёння ў Палацы культуры Мінскага трактарнага завода.

Яго арганізатар — упраўленне культуры Мінгарвыканкома — запрасіў на свята дзіцячыя мастацкія калектывы з Беларусі, Расіі, Украіны і Балгарыі. Пяць дзён дзіцячыя галасы і смех будуць гучаць на многіх тэатральных пляцоўках беларускай сталіцы. Удзельнікі фестывалю выступяць таксама 30 мая на ўрачыстасцях, прысвечаных 925-годдзю горада Мінска.

Алег ПРАЦЬКО.

ДЭБЮТ, ЯКІ НЕ АДБЫЎСЯ

МІНСК. У тры гадзіны ночы спрацавала ахоўная сігналізацыя ў магазіне № 25 Кастрычніцкага райхарчгандлю. Нарад міліцыі Кастрычніцкага РАУС, які прыбыў на месца праз 5 мінут, затрымаў братоў Валерыя і Дзяніса Б., якія разбілі шкло ўваходных дзвярэй і ўкралі прадуктаў і цыгарэт на 3 тысячы рублёў. Самае цікавае ў гэтай гісторыі тое, што Валерый — пяцікласнік, а Дзяніс — першаклашка...

«ВАКОЛ СЛУПА»

Аб'явы ў краінах экс-СССР, у тым ліку і на Беларусі сталі не проста сродкам абвяшчэння аб магчымасці нешта прадаць, купіць ці абмяняць, а сапраўдным сацыяльным феноменам. У час паўсюднай паўанархіі, калі большасць людзей згубіла маральныя арыенціры, аб'явы выконваюць ролю своеасаблівых выратавальных сродкаў. Праз іх можна жаніцца або развесціся, зрабіцца прастытуткай, дворнікам ці мільянерам, выехаць з краіны або набыць сабе шмат замежных сяброў, захварэць або выздаравець і г. д. Аднак у апошні час змест некаторых з іх яўна хіснуўся ў бок сумніцельнасці намераў, неэстэтычнасці зместу, несур'ёзнасці прапаноў і, нярэдка, адкрытага махлярства з крымінальным адценнем. Паспрабуем на канкрэтных прыкладах разабрацца з гэтай небяспечнай тэндэнцыяй, высветліць псіхалогію аўтараў аб'яў і прычыны, якія вымушаюць іх уступаць у канфлікт з маральнымі і прававымі нормамі. Дзеля гэтага і пачынаем цыкл матэрыялаў пад агульнай назвай «ВАКОЛ СЛУПА».

Спадзяёмся, што яны не толькі зацікавяць вас, але і дадуць сур'ёзныя падставы для роздуму...

У газетах і часопісах часта выкарыстоўваецца рубрыка «Сустрэліся два пісьмы». Тое, аб чым вы даведаецеся ніжэй, можна было б змясціць пад рубрыкай «Сустрэліся дзве аб'явы». Спачатку мне на вочы трапілася фраза сухога, тэлеграфнага зместу: «Вызвалю ад службы ў арміі», а праз некалькі дзён у адным з рэкламных бюлетэняў з'явілася сустрэчная прапанова: «Шукаю вызвалення ад службы ў арміі». Першае, што ўразіла,— бесцырымоннасць абодвух тэкстаў. Здаецца, яшчэ год-два назад у аўтараў не хапіла б смеласці вынесці свае «незвычайныя» жаданні на старонкі газет, пабаяліся б магчымых вынікаў. А цяпер вось, як ні ў чым не бывала...

Юнак, які жадаў вызваліцца ад службы ў арміі, ад сустрэчы адмовіўся. Аднак з нашай кароткай размовы па тэлефоне высветлілася, што прычына адмовы ад службы зусім не ў модных цяпер пацыфізме ці рэлігійнай залежнасці. Справа аказалася значна больш празаічнай — хлопец з сябрамі распачаў уласную камерцыйную справу, а армія можа перашкодзіць ажыццяўленню праграмы-мінімум — зарабіць 100 тысяч рублёў. Вось ён і гатоў на любыя траты, каб «не хадзіць пад ружжом». Зразумеўшы, што сентэнцыі аб «неабходнасці ахоўваць радзіму» ў даным выпадку недарэчныя, я развітаўся з «адмоўнікам-бізнесменам» і вырашыў паспытаць журналісцкага шчасця ў «выратавальніка ад службы».

Ён згадзіўся на кантакт на дзіва хутка. Праўда, толькі па тэлефоне, каб, карыстаючыся яго жартам, я яго на вочнай стаўцы не пазнаў. Аляксей Барысавіч (назавём яго так) займаецца сваёй «карыснай для сябе і грамадства» справай ужо больш года. Паводле яго слоў, існуе шмат магчымасцей выратаваць юнака ад арміі. Можна зрабіць гэта па каналах дапрызыўнай і прызыўнай медыцынскіх камісій, можна аформіць фіктыўную даведку аб вучобе ў ВНУ, вельмі добра «спрацоўваюць даведкі загсаў, якія даюць права на адтэрміноўку. Усё залежыць ад узросту хлопца (маецца на ўвазе, як рана пачынаюць «клапаціцца прызыўнік ці яго родныя аб будучай палёгцы) і фінансавых магчымасцей кліента». Сам Аляксей Барысавіч прафіліруе ў галіне медыцыны. Ён можа зрабіць падробку большасці захворванняў, пры якіх не бяруць ў армію. І цэны, як сцвярджае, «боскія» (4—7 тысяч рублёў), і «людзі застаюцца задаволеныя», бо пры хуткасці, з якой вядзе агляд прызыўнікоў медыцынская камісія, нават вопытны ўрач наўрад ці заўважыць падробку (якая, дарэчы, праз некалькі месяцаў нібы знікае).

Маю зацікаўленасць непрадказальнымі вынікамі падобнага ўмяшання ў арганізм чалавека «стваральнік сімулянтаў» парыраваў жалезнай логікай: «А што, няхай ім лепш у арміі «дзяды» ўсё нутро адаб'юць, а то і наогул, заб'юць?» Такі вось «гуманізм» дэманструюць «гома сапіенс» адзін на адным. Дарэчы, на развітанне Аляксей Барысавіч паскардзіўся на маленькую зарплату, таму пытанне аб прычынах такога занятку адразу адпала.

Вядома ж — попыт нараджае прапанову. І гэты «сталёвы» закон эканомікі пакуль што не збіраецца ўзнімаць рукі ўгору перад чалавечымі вартасцямі і размовамі аб недастойнасці таго ці іншага ўчынку. Датычыцца ён і зместу аб'яў. Пра гэта мы яшчэ пагаворым.

Станіслаў СУЛКОЎСКІ.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

АБ ЛЮБОЎНАЙ ПЕРАПІСЦЫ МІШЫ ГАРБАЧОВА З ДЗЯЎЧЫНАЙ РАЯЙ

У час апошняй паездкі з мужам у ЗША Раіса Гарбачова дала гадзіннае інтэрв'ю амерыканскай тэлекампаніі Эн-бі-сі. Яно было прысвечана ў асноўным падзеям трох дзён так званага «путчу». У прыватнасці, Раіса Максімаўна заўважыла, што ў тыя дні больш за ўсё баялася, каб у рукі каварных путчыстаў не трапіла яе любоўная перапіска з юным Міхаілам. Гэта ідэя так ёю авалодала, што адразу пасля атрымання свабоды Гарбачова спаліла «ўспаміны аб маладосці».

«ЗДЗЕЛКА СТАГОДДЗЯ» САРВАЛАСЯ

Кантрольнаму ўпраўленню Масквы ўдалося ў апошні момант сарваць чарговую «здзелку стагоддзя». Усяго за 81 мільён 379 тысяч рублёў калектыў буйнейшага універмага сталіцы Расіі — ГУМа — павінен быў прыватызаваць свой магазін, што на самай справе каштуе мільярды рублёў. Спазніся кантралёры хоць на дзень — рашэнне аб прыватызацыі было б прынята маскоўскімі ўладамі.

АБМЯНЯЕМ ЛЕНІНА НА... ШАКАЛАД

У Харкаве ідзе збор подпісаў пад зваротам да мясцовых улад з просьбай дазволіць незвычайны абмен: «махнуць» помнік Леніну на... шакалад. Паводле сцвярджэння арганізатараў акцыі, адна нямецкая фірма гатова на здзелку з разліку кілаграм шакаладу на кілаграм Ільіча. А правадыр сусветнага пралетарыяту, кажуць, вельмі цяжкі.

СЛОН ГУЛЯЕ ТАМ, ДЗЕ ХОЧА

У Тэрмезе ў сувязі з адсутнасцю сродкаў у адміністрацыі мясцовага заапарка не адрамантаваны агароджы і вальеры. Таму слон атрымаў магчымасць хадзіць там, дзе яму ўздумаецца. Дзякуй Богу, што драпежныя звяры пакуль яшчэ ў клетках.

«ДЫВЕРСІЯ» Ў АЛМА-АЦЕ

На два дні былі адключаны ад сістэмы энергазабеспячэння прадпрыемствы, што задаўжалі аб'яднанню «Алмаатаэнерга». Гэта распараджэнне генеральнага дырэктара абышлося ў 15 мільёнаў рублёў страт і яго можна параўнаць, на думку казахскага друку, з буйной дыверсійнай акцыяй.

СЦЯГІ—СПРАВА ВЫГАДНАЯ

Не пагражае беспрацоўе Уладзімірскай тэкстыльна-галантарэйнай фабрыцы, што спецыялізуецца на пашыве розных дзяржаўных флагаў. У сувязі з распадам СССР і з'яўленнем новых незалежных дзяржаў колькасць заказаў значна павялічылася. Найбольш прыярытэтнымі з'яўляюцца заказы для Расіі, і ў першую чаргу — выраб андрэеўскіх сцягоў для ваенных караблёў. Гэта партыя абыдзецца флоту ў дзевяноста мільёнаў рублёў.

«ДЗІКУН»! ТАДЫ ПЛАЦІ

У Сочы мясцовай уладай устаноўлены курортны збор ў памеры 5 працэнтаў мінімальнай зарплаты (зараз гэта 45 рублёў) для жадаючых адпачыць тут «дзікунамі». Але яго не будуць браць з інвалідаў, пенсіянераў і дзяцей.

РЭХА ПУБЛІКАЦЫІ

Казаць «дзякуй» ці крычаць «ратуйце!»

Неяк так здарылася, што ліст народнага дэпутата Рэспублікі Беларусь Я. Цумарава «Мама, прадай мяне за мяжу...», надрукаваны ў вашай газеце («Звязда» за 16 красавіка), патрапіў да мяне са спазненнем. Прачытаў, і падумалася спачатку: «Што ж мы за людзі такія, калі гаворым «дзякуй» там, дзе трэба крычаць: «ратуйце!» Так, паважаны дэпутат мае рацыю. Праблема ёсць. І як чалавек, як патрыёт Айчыны, я разумею яго. Але ўсё ж нешта не дазваляе мне цалкам пагадзіцца. Можа тое, што па характару працы добра ведаю ўмовы жыцця ў школах-інтэрнатах.

Безумоўна, нельга пляскаць у далоні з той нагоды, што некалькі дзетак-сірацін будуць жыць за мяжой (хай сабе і лепш за іншых такіх жа гаротнікаў). Але і так абурацца (дарэчы, не зусім карэктна) наўрад ці народнаму дэпутату варта. Можа, якраз доля іх там і напаткае. У сваім пісьме Я. Цумараў рытарычна ўсклікае: «Ці ж адмовілася Радзіма ад сваіх сірацін?» Сказаць, каб зусім, то яшчэ не, не адмовілася. Але і дбае малавата. Асабліва пра тых, хто жыве і вучыцца ў школах-інтэрнатах з прыстаўкай «спец.». Прыклад? Калі ласка.

Я працую ў Навагрудскай спецшколе-інтэрнаце для дзяцей з парушэннем мовы. У школе вучацца 180 хлопчыкаў і дзяўчынак з розных куткоў Беларусі. Сярод іх 45 выхаванцаў — гэта дзеці-сіраціны. Аб умовах жыцця пісаць не буду. Для іх паляпшэння з году ў год што-кольвечы робім. Хачу сказаць пра іншае. Надыходзіць лета, а з ім і канікулы для дзяцей. У каго ёсць бацькі, паедуць адпачываць да іх. А куды падацца горкім сіротам на гэтыя тры месяцы? Спадзяёмся, што некалькі чалавек возьмуць да сябе добрыя людзі, ну, а астатнія? Параіце адправіць у лагер адпачынку. Дык няма для іх там месца. У ранейшыя гады яшчэ неяк удавалася слёзна вымаліць накіраванні туды, зведаўшы ўдосталь зняваг. А цяпер шанцаў ніякіх. Гродзенскі абласны савет аб'яднання прафсаюзаў адмовіўся даць накіраванні ў лагер адпачынку, матывуючы гэта тым, што, маўляў, нашы сіраціны адмоўна ўплываюць на іншых дзяцей. І што застаецца рабіць? У школе пакінуць іх нельга, бо трэба яе рамантаваць. Ды і які адпачынак у цэнтры горада на пляцы ў 1,3 га (уключаючы будынкі школы, падсобных пабудоў і агарод)?

Я ўжо не закранаю тут педагагічных і маральных аспектаў. А комплекс «адвергнутых» ой як хутка ўзнікае.

Вось тут і задумваешся над тым, ці не забыла Радзіма сваіх сірацін. Ці дбае аб іх яна? І ці трэба трэсці кулакамі на тых, хто хоць неяк імкнецца палепшыць падлеткам жыццё? Не ўсім, дык хоць аднаму-другому.

Таму я і звяртаюся да людзей, у тым ліку і да народнага дэпутата Я. Цумарава: «Дапамажыце, хто можа, уладкаваць на лета сірацін». Сродкі на лагер адпачынку і на харчаванне ў нас ёсць.

А наконт Радзімы-маці, дык павага і любоў да яе пачынаюцца з першага кроку самой маці-Радзімы. Спачатку яна, маці, ставіць сваіх дзяцей на ногі і толькі пасля гэтага можа патрабаваць да сябе любові і павагі.

Леанід СІНІЦА,
намеснік дырэктара па выхаваўчай рабоце Навагрудскай спецшколы-інтэрната.

А патрыётам быць павінен...

З утварэннем Міністэрства абароны Беларусь фактычна пачала фарміраванне ўласных узброеных сіл. Вядома, працэс гэты нялёгкі, тым больш, што на нашай тэрыторыі, як нідзе, багата людзей у форме.

Якія асноўныя задачы Беларускага згуртавання вайскоўцаў у такіх умовах — тэма сустрэчы актывістаў «руху падпалкоўнікаў» (як яго называлі на пачатку дзейнасці) з журналістамі. Не ўдаючыся ў падрабязнасці, хацелася б пазначыць асноўныя напрамкі работы.

Пытанне аб прысязе, як лічыць М. Статкевіч, тут галоўнае, што б ні гаварылі яго праціўнікі. Не існуе больш такой дзяржавы — СССР, няма савецкага ўрада, канстытуцыі, якім прысягалі ваеннаслужачыя. А ўсе размовы наконт маралі, афіцэрскага слова і г. д., сказаў старшыня БЗВ, не маюць пад сабой ніякай асновы. Не прымуць афіцэры прысягі на вернасць беларускаму народу — значыць, не будуць яны несці перад ім юрыдычнай адказнасці за свае дзеянні. Гэта трэба памятаць, а таму згуртаванне мае намер дабівацца, каб рашэнне аб прывядзенні да прысягі ўсіх ваеннаслужачых на тэрыторыі Беларусі было прынята ў бліжэйшы час.

Пытанне другое — патрыятычнае выхаванне. Кансалідуючую ролю тут павінен адыгрываць такі вызначальны фактар, як дзяржаўны патрыятызм, заснаваны на натуральнай любові да Бацькаўшчыны, да свайго народа, на гордасці за беларускую дзяржаву і яе слаўную гісторыю. Між тым, выхаваўчая работа ў часцях працягвае весціся на чужым для нас матэрыяле, хоць беларускімі ваеннымі гісторыкамі падрыхтаваны ўжо і свой. Але ходу яму пакуль што не дадзена.

Моўнае пытанне таксама немалаважнае. Калі дзейнічае Закон аб мовах, то беларуская мова павінна гучаць і ў войску. Але да гэтага часу палкі ў колы, як сказаў актывіст БЗВ маёр Варанцоў, устаўляюць паўсюдна. Напрыклад, у Печах, дзе ён служыць, маёр «зарабіў» ярлык нацыяналіста толькі за тое, што з салдатамі размаўляў па-беларуску. Загадам камандзіра ён пераведзены ў роту, дзе служаць у асноўным прадстаўнікі Сярэдняй Азіі.

Актывісты згуртавання расказалі аб рабоце над вайсковай сімволікай, сцягамі часцей, іх назвамі, над стварэннем статутаў.

Галоўная ж мэта ўсяго гэтага, як было адзначана, — пабудова цывілізаванага, вольнага, адкрытага грамадства, у якім армія зойме дастойнае месца.

Анатоль СЛАНЕЎСКІ.

Вішня адцвіла

У выдатных умовах прайшла вясельная пара для вішні: ні холаду, ні дажджу. Вось толькі пчол было малавата. І ўсё ж можна паўсюдна чакаць высокага ўраджаю.

А баяцца цяпер трэба толькі какамікоза — небяспечнай грыбковай хваробы: зялёныя плады не развіваюцца ці развіваюцца марудна, лісце скручваецца і з буравытымі плямамі. Неўзабаве замест сакавітай цёмна-чырвонай ягады на дрэвах толькі сухія костачкі. Тая ж бяда падсцерагае і чарэшню.

Адразу ж пасля цвіцення трэба апрацаваць дрэвы хлорвокісам медзі (40 г на вядро вады) ці такім жа растворам цынеба. Дапамагае і бардоская сумесь, якая, да таго ж, знішчае і паршу. Да выспявання ягад такіх апрацовак павінна быць дзве. Пасля збору ўраджаю яшчэ раз апрацаваць дрэвы.

Добры эфект дае апрацоўка борнай кіслатой, сернакіслым цынкам, мачавінай. Гэтых элементаў (разам) на вядро вады патрабуецца адпаведна 1, 2 і 20 грамаў. Праз 10—14 дзён пасля цвіцення апрацаваць адной мачавінай—50 г на 10 літраў вады.

Можна падкарміць і пад корань. Па праекцыі кроны капаецца канаўка і туды залівaецца настой каравяку і попелу (1,5 вядра каравяку і вядро попелу на 200 літраў вады). Канаўку закрыць. Такім растворам падкормліваюць яблыню і сліву.

ВАШ САД І АГАРОД

Матэрыялы выпуску падрыхтаваў да друку Мікалай ЧАХОЎСКІ (тэл. 32-41-92).

Як дапамагчы раслінам?

Паўсюдна на агародах з'явіліся ўсходы раслін. Яны, на жаль, недалікатныя: недзе залішне густыя (нібы шчаціна), недзе калівы не бачаць адно аднаго. Прычын гэтаму некалькі, але галоўная—няроўны высеў. Спяшаліся, не змешвалі маленькае насенне з пяском, не прымянялі іншыя прыёмы. І вось вынік. Толькі дбайныя задаволены:

Як жа сёння не сапсаваць дасягнутага і нечым дапамагчы маладой расліне? Па-першае, рыхленне. Памятайце толькі, што ў дажджлівае надвор'е заглыбляць агародны інструмент трэба глыбей і наадварот — у сухое. У любым выпадку неператварайце зямлю ў пыл. Яна павінна быць камкаватай. Нашы бабулі ў гэты час самі не вельмі шчыравалі на градках (хай раслінкі акрэпнуць) і іншых не пускалі. Адным неасцярожным рухам можна звесці на нішто шматдзённую справу. Рыхленнем (у міжрадкоўях!) мы даём доступ паветра да каранёчыкаў. А гэта самае важнае цяпер. Варта сабраць пустазелле, якое будзе падкапана.

Для жыцця расліны патрэбны святло, вада, цеплыня, стабільнае сілкаванне, паветра. Пра паветра мы гаварылі, святла можна дадаць ці збавіць, прыладкоўваючы ці знімаючы плёнку, выразаючы кусты. Цеплыня ствараецца раскладаннем арганічных рэчываў (найбольш поўна «грэюць» гной, кампост, лісце, розныя сідэраты) і рыхленнем.

На пясчаных глебах (іншых з катэгорыі «лёгкіх») праз ты-дзень пажадана паліўка. Асабліва гэта датычыцца толькі што высаджанай расады ўсіх без выключэння раслін. Карэньчыкі ў іх слабенькія, «зарнуць» глыбока ў зямлю не могуць. Урэшце ўся расліна пакутуе.

Але паліваць трэба з аглядкай — не затапіць, не зламаць, не загарнуць. Бяспека дасягаецца сіцечкам, якое надзета на лейку. Адно правіла трэба засвоіць адразу: гойсанне з лейкай па ўсіх градах карысці не прыняе, бо вы знішчыце толькі верхні слой. За дзень вільгаць «забярэць» сонца і вецер, а расліны застануцца некранутай каміньца шчыльнай зямлі.

Рабіць усё трэба спакваля. Лепш апрацаваць адну градку, але дасканала, каб зямля насычалася да 30 см і больш — вядро вады на паўтара-два пагонныя метры. Назаўтра ўсё злёгку падрыхліць (грудочкі ўсё ж застаюцца). Асабліва дбайна палівайце цыбулю, моркву, кроп, чарнушку, пасеяную на сявок, буракі.

У маладым узросце амаль усе культуры не патрабуюць падкормак, бо ў час сяўбы ці пасадак стартавае сілкаванне дастатковае. Лішняе толькі нашкодзіць.

Але быць гатовымі да гэтай аперацыі трэба. Збярыце вядро каравяку і настойвайце ў бочцы дзён пяць. Разбаўце да 20 вёдзер. У гэты «раствор» дадайце 100-грамовую шклянку мачавіны, 200 грамаў суперфасфату, літр бярозавага праснага попелу. Падкормка гатова. Уносіць яе трэба, калі расліна выкіне другі сапраўдны лісток і абавязкова пасля паліву ці дажджу. Пажадана ў міжрадкоўі. Унеслі падкормку (вядро на пяць пагонных метраў) і зноў паліць, загарнуць раўчукі.

Пра неабходнасць паліву сведчыць каранёвая сістэма цыбулі (злева—справа). Яна кволая, «жыве» ў верхніх слаях глебы.

Усходы чарнушкі і расаду памідораў пажадана апрацаваць бардоскай сумессю супраць грыбковых захворванняў (дазіроўка на этыкетках). Гэту аперацыю паўтарыць праз 10 дзён.

Цыбуля і часнок часта жаўцеюць. Магчыма, «працуе» муха. Але нярэдка гэтым культурам не хапае вільгаці, і такіх элементаў, як сера і медзь. Таму іх падкормім з улікам сказанага. У адну з дзвюх абавязковых падкормак дададзім марганцоўку — да 10 грамаў на бочку ў 200 літраў.

Пладажэрка на яблынях

Белым кіпнем закрыты кволыя лісткі яблыні. Уражанне такое, што іх і наогул няма, а па дрэвах разліта бялюткая пена. З кветкі на кветку снуюдаюць пчолы, восы, чмялі, іншыя крылатыя, заглядваючы ў іх «сардэчкі». А які пах наўкол...

Канец цвіцення звязаны і з першымі трывогамі садавода. У гэты час вылятае «начны разведчык» — пладажэрка. Яна больш палюе ў прыцемках. Ляціць на агонь, святло, пах.

Пладажэрка адкладвае яйкі — нечым падобныя на маленькія кроплі воску. На лісце, а пасля — на маленькія яблычкі. Праз тыдзень (можа крыху больш) з іх вылупліваюцца вусені. Чатыры гадзіны — і яны ўжо ў пладах. Узмоцнена сілкуюцца, выцягваючы з ахвяры сокі. Урэшце яблык разам са шкоднікам ляціць на зямлю. Вусень выпаўзае (яму не патрэбны такі яблык), умела знаходзіць ствол яблыні і па ім — зноў наверх.

І такое паўтараецца за лета да чатырох разоў! Здараецца, што кожны яблык мае хады гэтага абжоры. У зямлі вусень акукліваецца, зімуе, чакае чарговай вясны...

Барацьбу з ім вядуць самымі рознымі метадамі. У перыяд лёту — прынады. У слоікі 0,7, 1 ці 2 літры наліць на трэць кампоту і з нахілам прыладкаваць у крону. Матыль прыляціць на пах і «заблудзіцца». Птушкі давершаць справу. Такіх прынад дастаткова двух-трох на сад з васьмі яблынь.

Эфектыўныя лоўчыя паясы. Пра іх мы гаварылі ў заметцы пра кветаеда. Гэтыя паясы трэба аглядаць раз у двое-трое сутак, а ворагаў знішчаць.

Эфект дае і палын. Паўвядра змельчанай зеляніны ці 800 г сухой заліць вадой, настойваць суткі. Пасля 30 мінут кіпяціць, працадзіць. Напалавіну разбавіць вадой, дадаць на вядро 40 г мыла. Апырскваць.

З гэтай жа мэтай гатуюць раствор з лісця і пасынкаў памідораў, бульбы. Чатыры кілаграмы таго ці другога заліць вадой і 30 мінут кіпяціць на слабым агні. Для 10-літровага вядра патрэбна 2,5 літра гэтага «зелля» з дабаўленнем 40 г любога мыла.

На працягу ўсяго года трэба збіраць падаліцу і знішчаць яе (ў агні, напрыклад) ці закопваць як найглыбей. Трэба помніць, што плод, які праляжаў больш шасці гадзін — тая ж небяспека для саду, бо шкоднікі зноў апынуцца на яблыні.

Калі пладажэрка вельмі «ўзбунтавалася» (або даймаюць шкоднікі), прымяняюць карбафос — 30 г на вядро. Раствор, якім апырскваем дрэвы, не павінен трапляць на кроп, лячэбныя травы, цыбулю — усё, што ўжываем у ежу. Іх лепш накрыць (плёнкай, напрыклад).

Меткі ў цяплічцы

Мы прызвычаіліся садзіць расаду (скажам, памідораў) з засыпкай часткі сцябла. Гэта для таго, каб утварылася дадатковая каранёвая сістэма. Пажадана «прызямляць» і плеці агуркоў, кабачкоў і гарбузоў.

Здараюцца збоі. Мы спяшаемся і забываем, дзе знаходзяцца асноўныя карані раслін. Гэта месца не паліваем, не падкормліваем. Ці робім такую работу «на плошчы». У выніку расліна развіваецца слаба, часта хварэе.

Справа пойдзе добра, калі вы пазначылі «месца залягання» букета каранёў палачкай ці яшчэ як. У гэта месца лепшы паліў і самая дбайная падкормка. Вынік адразу ўбачыце.

Вось яшчэ адзін прыклад дрэннага абыходжання з раслінамі. На здымку вы бачыце моркву. Расла яна, скажам так, у звышспартанскіх умовах: нясвоечасовы паліў, вельмі шчыльная глеба, дрэннае сілкаванне. Плады выраслі выродлівай формы: двайныя і трайныя, з бугаркамі, быццам перацягнутыя. А калі «пасцель» дагледжаная — плады бліскучыя, чырвоныя, гладкія, падоўжаныя...

Так што, «авось» у агароднай справе дрэнны памочнік. На яго паспадзяешся — атрымаеш мізэрны ўраджай. І несамавіты на выгляд.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

27 мая

Беларускае тэлебачанне

11.30. «Аперацыя «Ы» і іншыя прыгоды Шурыка». Маст. фільм.
16.30. Навіны.
16.35. Экран дзіцячага фільма. «Гора баяцца — шчасця не бачыць». 1-я серыя.
17.40. «Чэмпіён у лесе», «Пластылінавая варона». Мультфільмы.
18.10. «Вяртанне музыкі, ці Цярністы шлях Міколы Равенскага».
19.00. Абласныя навіны (Гомель).
19.15. Роднае слова. Тэлечасопіс.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. «Аперацыя «Ы» і іншыя прыгоды Шурыка». Маст. фільм.
23.05. НІКа.
23.20. Міжнародны турнір па армрэстлінгу «Брэст-92».

І канал. Астанкіна

8.20. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
13.10. Тэлемікст.
14.00. Навіны.
14.25. Сёння і тады.
14.55 «Танцы вакол паравога катла». Маст. фільм. 2-я серыя.
16.00. «Рок макс».
17.00. Навіны.
17.25. «Заложнікі». Тэленарыс.
17.55. «Вось такі рассеяны». Мультфільм.
18.05. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
18.30. Кінапанарама.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.40. Маст. фільм «Жаданне перамагчы». 2-я серыя.
22.20. «Чорная скрыня».
22.50. «Злачынства лорда Артура Сэвіла». Мультфільм для дарослых.
23.00. Навіны.
23.25. «Лімпапо».
23.55. Джазавыя партрэты.
0.50. «Танцы вакол паравога катла». Маст. фільм. 2-я серыя.

Канал «Расія»

8.10. Нямецкая мова. 2-гі год навучання.
8.40. Студыя «Рост».
10.25. Момант ісціны. На пытанні А. Каравулава адказвае мітрапаліт Валакаламскі і Юр'еўскі Піцірым.
11.20. Педагогіка для ўсіх.
11.50. «Санта-Барбара». 47-я серыя.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00—13.20. Весткі.
15.00. Там-там-навіны.
15.15. «Кіно ўчора і сёння». Перадача 2-я.
15.55. Рускі скульптар Фядот Шубін.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. «Каўказ-рэвю».
17.45. Версія.
18.10. «Цёплы дом». Аб сямейных дзіцячых дамах
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Санта-Барбара». 49-я серыя.
20.20. Экспацэнтр прадстаўляе...
20.25. Экран крымінальных паведамленняў.
20.35. На спектаклі «А што гэта ты ў фраку?» Па п'есе-жарту А. П. Чэхава «Прапанова».
22.00. Весткі.
22.25. На сесіі ВС Расіі.
23.00. «Ралан Гарас». Адкрыты чэмпіянат Францыі па тэнісу.

28 мая

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Час адзіноты». Маст. фільм.
16.30. Навіны.
16.35. Экран дзіцячага фільма. «Гора баяцца — шчасця не бачыць». 2-я серыя.
17.40. Для школьнікаў. «Веснавая навела». На вершах беларускіх паэтаў.
18.10. Сустрэча для вас. Нашы госці — пагранічнікі Беларусі розных пакаленняў. Прамая лінія.
19.00. Абласныя навіны (Гродна).
19.10. Зачытайце маё пісьмо...
19.15. Тры кіты. Мастацка-публіцыстычная праграма.
20.20. Тыдзень беларускага ўрада.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Справа выпадку.
21.30. Студыя «Сэнс» у Слонімскім раёне.
23.00. Спявае С. Данілюк.
23.40. НІКа.

І канал. Астанкіна

8.20. «Багатыя таксама плачуць».
8.45. «Лімпапо».
9.15. Маст. фільм «Агонь, вада і... медныя трубы».
10.40. «Следства вядуць Калабкі». Мультфільм. 1-я — 4-я серыі.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
13.10. Тэлемікст.
14.00. Навіны.
14.25. «Памылка Тоні Вендыса». Маст. фільм. 1-я серыя.
15.30. У свеце матораў.
16.00. «Казка пра згублены час». Мультфільм.
16.20. «440 герц». Музычная перадача для падлеткаў.
17.25. ...Да 16 і старэйшым.
18.05. «Служэнне муз не церпіць мітусні». Васіль Ліванаў учора і сёння.
18.35. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
19.05. Тэлескоп.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Маст. фільм «Жаданне перамагчы». 3-я серыя.
22.10. Музыка ў эфіры. Частка 1-я.
23.00. Навіны.
23.20. Музыка ў эфіры. Частка 2-я.
0.30. «Памылка Тоні Вендыса». Маст. фільм. 1-я серыя.

Канал «Расія»

7.25. Іспанская мова. 1-ы год навучання.
7.55. Вольны час. «Увага: здымаю!».
8.10. Іспанская мова. 2-гі год навучання.
11.50. «Санта-Барбара». 48-я серыя.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Там-там-навіны.
15.15. У свеце жывёл.
16.15. Тэрмінал.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. Бізнес і палітыка.
18.15. Студыя «Нотабене».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Спецыяльны камерцыйны веснік.
19.40. «Казіно-шоу».
20.30. «Хрона». У свеце аўта- і матаспорту.
21.00. Пятае кола.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
23.00. Пятае кола (працяг).

НА ДВОР'Е

27 мая

Сёння ўдзень па рэспубліцы воблачнае з праясненнямі надвор'е, месцамі пераважна па поўдню дажджы. Тэмпература паветра ў Гродна 16—18, Брэсце — 14—16, Магілёве, Мінску, Гомелі — 15—17, Віцебску — 17—19 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак месцамі дажджы, магчымы навальніцы. Тэмпература паветра ўначы 6—11, удзень — 14—19 градусаў цяпла, 29 мая па паўднёваму ўсходу рэспублікі ўначы 8—13, удзень 19—24 градусы вышэй нуля.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ СЁННЯ Ў НУМАРЫ

Прыём у кітайскім пасольстве з выпадку ўручэння вярыцельных грамат.

«Люстэрка». Інфармацыйная панарама.

Рэпліка. **«Касы закрыць — камерцыю адкрыць?»**

Ёсць пытанне. **«Дробязь» ідзе ў адстаўку».**

«З'есці ён з'есць, ды хто яму дасць». Справы гандлёвыя.

«Вясковыя эцюды» Фотападборка.

Камандзіроўка па пісьму. **«Па той бок раю».**

«Бюро даведак».

Вяртаючыся да надрукаванага. **«Здзелка стагоддзя».**

Пасля суда. **«Чорны дзень настаў...»**

«Кругагляд». Агляд міжнародных падзей.

«Пасрэднік». Інфармацыйна-рэкламны раздзел.

РАДЫЁ

28 мая

11.00 — «Вы нам пісалі? Адказваем». 11.30 — «Чалавек. Грамадства. Закон». 12.00 — «Апоўдні». 13.00 — «У абедзенны перапынак». 14.00 — эстрадная праграма. 15.15 — радыёраскаэ пра адраджэнне праваслаўнага брацтва. 16.05 — «Рамантыкі». 17.00 — «Эканамічны дзённік». 17.40 — «Сябрына». 18.00 — перадачы абласнога радыё. 19.00 — гуманітарна - інфармацыйная праграма «Беларуская маладзёжная». 20.00 — «Дзень нашага жыцця». 20.25 — «Таполя на Лагойскім тракце». Нататкі. 21.00 — «Ад шчырага сэрца». Музычная праграма. 22.00 — «Клопат». Медыцынскі веснік. 22.10 — «Мы і свет». Міжнародная праграма. 22.30 — танцавальная праграма. 0.00 — «Начны канал».

Альберт ВЕЙНІК:

ФІЗІК, ЯКІ ВЕРЫЦЬ У БОГА

(Працяг. Пачатак у №№ 103—104).

Не менш характэрныя мае доследы мысленнага зараджэння вады ў сасудзе на адлегласці. Дастаткова падумаць аб сасудзе і ў думках сказаць пэўнае слова, каб вада аказалася зараджанай плюс- ці мінус- хранонамі. Станоўча зараджаюць словы: так, цяпло, святло, каханне, дабро, Светлая Сіла, Бог і г. д., адмоўна — не, холад, цемра, нянавісць, зло, цёмная сіла, сатана і да т. п. Я знаходзіўся на розных адлегласцях ад сасуда: у адным пакоі з ім, на адлегласці 10 км, у іншым горадзе (Кіеве, Ленінградзе, Маскве, Рызе) і г. д.; ва ўсіх выпадках вынік быў аднолькавым, знак хранонаў я пасля прыезду фіксаваў рамкай. Словы можна вымаўляць і ўголас, але абавязкова ў думках уяўляючы сабе сасуд, у іншым выпадку накіраванага промня не атрымліваецца, хранoны рассейваюцца ў розныя бакі.

Усе апісаныя і мноства іншых падобных доследаў і назіранняў адназначна сведчаць аб матэрыяльнасці (рэчыўнасці) думкі і сігналаў, якімі абменьваюцца паміж сабой усе жывыя істоты.

ВЫЗНАЧЭННЕ ХРАНАЛЬНАЙ ЭНЕРГЕТЫКІ ЧАЛАВЕКА

Вымярэнні паказваюць, што хранальная энергетыка, якая вызначае ўсе галоўныя ўласцівасці асобы, залежыць ад прыроджаных здольнасцей чалавека, стану арганізма, узросту, эмоцый і г. д. і змяняецца ў надзвычай шырокіх межах. Напрыклад, я сустракаў людзей, энергетыка якіх адрозніваецца ў 10^{49} разоў. Вельмі важна разумець, што энергетыка характарызуе ахоўныя (імунныя) і жыццёвыя сілы арганізма, творчыя магчымасці, працаздольнасць, сілу хранальнага ўздзеяння на навакольны свет і на самога сябе, настрой і г. д. Напрыклад, медыкі правялі такі дослед: кроплю вады з рознымі мікробамі, уключаючы халерныя, змясцілі на скуру ёга. Праз мінуту аналіз паказаў, што ўсе мікробы забіты. Гэта вынік хранальнага ўздзеяння.

Вялікую тэарэтычную і практычную цікавасць мае магчымасць колькаснага вызначэння энергетыкі чалавека, яго хранальных сенсорных здольнасцей. Для гэтага, як заўсёды, можна скарыстаць два розныя падыходы: аб'ектыўны і суб'ектыўны; гэта дае магчымасць лішні раз параўнаць гэтыя падыходы і пераканацца ў іх узгодненасці і, значыць, прымальнасці суб'ектыўнага.

Пры аб'ектыўным падыходзе, як ужо гаварылася, можна пры дапамозе датчыка і частатамера вызначыць велічыню хранала, ад якога зараджаецца датчык; або дасягнутае змяненне ходу рэальнага часу; з гэтай мэтай выпрабоўваемая асоба трымае кончык пальца на пэўнай адлегласці ад датчыка, фіксуецца паказанне частатамера. Можна пальцам зарадзіць ваду ў чатырох сасудах і на круцільных шалях знайсці сілу хранальнага ўзаемадзеяння. Можна, нарэшце, сфатаграфаваць аўру і па яе велічыні меркаваць аб энергетыцы чалавека.

Пры суб'ектыўным падыходзе энергетыку вызначае скорасць хранонаў, якія пасылаюцца вачамі на Сонца. Можна візуальна замерыць аўру вакол галавы чалавека. Але прасцей скарыстаць пробу С. Салаўёва, пры дапамозе якой вызначаецца велічыня радыуса нанахранальнага эліпсоіда.

Энергетыка і інтэнсіўнасць хранальных выпраменьванняў чалавека залежыць ад мноства розных фактараў. Скажу аб некаторых з іх.

УПЛЫЎ НА ЭНЕРГЕТЫКУ РОЗНЫХ ФАКТАРАЎ

Аб прыроджаных здольнасцях я ўжо гаварыў, прычым лічба 10^{49} з'яўляецца далёка не мяжой.

Важнае значэнне мае стан арганізма, напрыклад, хваробы. У прыватнасці, грып зводзіць энергетыку, гэта значыць імунныя сілы арганізма, да нуля, таму грып я называю мініСНІДам. Становіцца зразумела, чаму пасля грыпу ўзнікаюць самыя розныя ўскладненні: у кожным канкрэтным выпадку выходзіць са строю сваё найбольш слабае звяно. К канцу хваробы энергетыка аднаўляецца.

Вельмі моцна энергетыка, а значыць, і працаздольнасць залежаць ад настрою, зносін людзей, эмоцый, інтарэсаў і іншых прычын. Напрыклад, цікавыя колькасныя змяненні энергетыкі назіраюцца пры ўздзеянні алкаголю на чалавека. Велічыня хранальнага эфекту залежыць ад віду алкаголю, прынятай дозы, часу. Напрыклад, прыём нашча 20 г чырвонага шампанскага праз 1—2 мін., калі алкаголь пранік у мозг (па адчуваннях жанчыны-экстрасенсара), суправаджаўся ўзрастаннем радыуса эліпсоіда ад 0,24 да 0,42 м. Прыкладна праз 5 мін., калі алкаголь увайшоў у кроў, радыус склаў 0,61 м. Праз 7 мін. у дзеянне ўключыліся мышцы і радыус стаў роўным 0,71 м. Пры вялікіх дозах і больш моцным алкаголі рост энергетыкі з часам завяршаецца істотным яе падзеннем.

Прыём вады і прадуктаў харчавання, штучна зараджаных хранальным полем, напрыклад пальцам ці іншым спосабам, энергетыку павышае.

Кожны харчовы прадукт мае свой натуральны знак: напрыклад, хлеб, мёд, алей і г. д. станоўчыя, бульба, цукар, грыбы, спіртное і г. д. адмоўныя. Каб ежу і пітво зрабіць больш карыснымі, дастаткова некалькі разоў хутка махнуць на іх указальным пальцам правай рукі; у выніку гэтага яны зараджаюцца хранальнымі выпраменьваннямі патрэбнага (свайго) знака, прычым велічыня набытага зараду прапарцыянальная колькасці ўзмахаў. Дзякуючы процілеглым знакам мёду і цукру не складае цяжкасці пры дапамозе рамкі за секунды ўстанавіць наяўнасць ці адсутнасць у мёдзе цукру. Пры зборы грыбоў шматразова больш эфектыўныя адмоўныя вочы ў параўнанні са станоўчымі, асабліва калі яны належаць экстрасенсару.

Кветкі таксама выпраменьваюць моцнае карыснае ці шкоднае, калі яно не адпавядае знаку арганізма, хранальнае поле. Напрыклад, станоўчы знак маюць ружы, бэз, ландышы, півоні, цюльпаны, дзьмухавец, кветкі яблыні, вішні, каштана, жоўтай акацыі і г. д. Адмоўнае поле выпраменьваюць гваздзікі, хрызантэмы, кітайскія ружы, алоэ і г. д. Трэба часцей судакранацца, дыхаць і любавацца кветкамі свайго знака.

Прыкметна ўплывае на арганізм мастацтва. Музыка і жывапіс могуць як павысіць, так і панізіць энергетыку, паніжаюць так званыя творы-мадэрн. Прагляд па тэлевізары адным экстрасенсарам, які любіць гумар, перадачы КВН-86 павялічыў яго радыус з 1.000 да 35.000 км. Істотна павышала энергетыку перадача «Вакол смеху».

Каласальнага росту энергетыкі можна дабіцца шляхам медытацыі — мэтанакіраванай спецыфічнай факусіроўкі думкі. Напрыклад, малітва павысіла энергетыку ў адным выпадку ад нуля да 1,35 м, а ў другім — ад нуля да 560 км. Знаходжанне ля ракі Сергія Раданежскага на працягу гадзіны павышала энергетыку ў 1 млн. разоў і надоўга (дослед паўтараўся тройчы).

Сеанс лячэбнага гіпнозу падняў энергетыку пацыента ў 100 разоў і знізіў яе ў гіпнатызёра ў 10 разоў. Рознага роду спецыяльныя трэніроўкі садзейнічаюць росту энергетыкі. Напрыклад, каратыст высокага класа пры падрыхтоўцы да бою выбуховападобна, на працягу некалькіх секунд, павышае сваю энергетыку ў 10^{25} разоў, так што ўдар фактычна наносіць не рука, а магутнае хранальнае поле. Падазраю, што і «гармата» ў ілбе дэльфіна, якая адпуджвае акул, — хранальная; высокую скорасць дэльфіна таксама можна растлумачыць хранальным адштурхоўваннем вады ад яго скуры (падазраю, але не вымяраў).

Цікавая адваротная сувязь, якая існуе паміж настроем і яго знешнімі праяўленнямі: калі чалавеку добра, ён усміхаецца; калі ўсміхнецца, то адчуе сябе лепш. Напрыклад, у звычайным стане ў мужчыны-экстрасенсара радыус эліпсоіда складаў 6 м, яго папрасілі праз сілу ўсміхнуцца, радыус адразу ж падняўся да 30 м.

Энергетыка ўзрастае на многа парадкаў пры станоўчым узаемадзеянні людзей рознага полу. Напрыклад, пры некаторым станоўчым стымуляванні асобы процілеглага полу (жанчыны) яе радыус эліпсоіда адразу ж падняўся ад 0,71 да 87 м, а затым працягваў узрастаць, праз гадзіну дасягнуўшы больш чым тысячаразовага павелічэння; пасля гэтага невялікае адмоўнае стымуляванне адкінула энергетыку назад да радыуса 0,20 м. Адсюль вывад: жанчын трэба часцей заахвочваць і адмоўна не стымуляваць...

У стане закаханасці энергетыка можа ўзрастаць у мільярды разоў. Нездарма кажуць: той, хто кахае, знаходзіцца ў каханым. Адназначана нават прыкметнае змяненне электрасупраціўлення цынку пад уздзеяннем хранальных выпраменьванняў эксперыментаваўшай з ім моцна закаханай лабаранткі. Яна выйшла замуж за свайго куміра, навaліліся жыццёвыя клопаты, і эфект прапаў.

Шляхам вымярэння энергетыкі можна меркаваць аб сумяшчальнасці людзей. Напрыклад, чалавеку трэба сустрэцца з іншым чалавекам. Я вымяраю яго энергетыку да і пасля зносін і па змяненню энергетыкі мяркую аб характары зносін, аб узаемаадносінах гэтых людзей, аб уздзеянні другога на першага. Іншы раз энергетыка рэзка ўзрастае. Але бывае, яна падае да нуля (нулявая энергетыка магчымая і ў выніку хранальнага вампірызму, «высмоктвання» энергіі, — вядомая сярод экстрасенсараў з'ява) — такіх узаемаадносін трэба пазбягаць. Вымяраючы энергетыку членаў калектыву да і пасля зносін, няцяжка меркаваць аб іх сумяшчальнасці; псіхолагі (і начальнікі) маглі б узяць гэта на ўзбраенне.

Рашаючым чынам на энергетыку ўплываюць розныя непрыемнасці, смутак, стрэсы і да т. п. Менавіта яны служаць галоўнай прычынай яе павелічэння з узростам, бо з узростам расце колькасць перажытага смутку. Моцныя адмоўныя стрэсы на службе часова зводзяць энергетыку да нуля і нават экстрасенсара робяць звычайным чалавекам.

У стане ўзбуджэння, стрэсу рэзка ўзрастае інтэнсіўнасць хранальных выпраменьванняў чалавека. Мае адмоўныя стрэсавыя выпраменьванні разрадзілі ўсе чатыры станоўча зараджаныя сасуды з вадой.

Вымярэнні паказваюць, што асабліва магутныя стрэсавыя выпраменьванні суправаджаюць смерць. Іншы раз у момант смерці ў пакоі нават спыняецца гадзіннік. З гэтымі выпраменьваннямі звязаны цікавы эфект І. А. Агаджаняна — рэзкая ўспышка нараджальнасці пад уздзеяннем насільнай гібелі арганізмаў, напрыклад, у час вайны (1), а таксама вядомы эфект зніжэння колькасці самазабойстваў у перыяд вайны.

ПАМЫЛКІ ПАВОДЗІН І ЗАХВОРВАННІ ЧАЛАВЕКА

Назіранні паказваюць, што кожнаму віду стрэсаў адпавядае свая асаблівая інфармацыйная структура выпраменьвання, узгодненая са спецыфікай работы пэўнага органа. У выніку шматразова паўтараемых стрэсаў данага віду парушаюцца функцыі рэгулявання адпаведнага органа, і ён захворвае. Такая кароткая схема хранальнага ўздзеяння чалавека на самога сябе.

Шкодныя стрэсавыя выпраменьванні суправаджаюць тое, што ў розных сферах жыцця называецца па-рознаму, але сутнасць ад гэтага не мяняецца: гаворка ідзе аб памылках паводзін, комплексах непаўнацэннасці, недахопах, заганах, грахах, мярзотнасцях і г. д. Да ліку такіх памылак паводзін адносяцца ганарлівасць, славалюбства, злосць, зайздрасць, скупасць (рэўнасць), распуста, страх, хітрасць, зласлівасць і да т. п. Вось некалькі прыкладаў захворванняў органаў, якія выклікаюцца памылкамі паводзін:

1. Сэрца — няправільны спосаб жыцця, няправільная жыццёвая ідэя;
2. Мозг — скажоныя адносіны да працы;
3. Печань — страх;
4. Кішэчнік — страх перад дзеяннем («мядзведжая хвароба»);
5. Жоўць — зласлівасць;
6. Стрававод — зайздрасць;
7. Страўнік — хітрасць;
8. Ныркі — скупасць, рэўнасць;
9. Селязёнка — скажэнні па родных сувязях: наравістыя сваякі, добраахвотнае рабства і г. д. (падаўленая актыўнасць крыві);
10. Пазваночнік — зацыкленасць на мінулым;
11. Радыкуліт — недарасход разумовай энергіі;
12. Белакроўе — нацыяналізм;
13. Астма — нерэалізаванае ўладалюбства;
14. Лёгкія — частыя любоўныя стрэсы ў валявых натур, шчытападобная залоза — тое ж у мастацкіх натур;
15. Падстраўнікавая залоза — палавая няўпэўненасць у сабе, затым выліваецца ў дыябет (датычыцца як мужчын, так і жанчын);
16. Малочныя залозы — скажоны мацярынскі інстынкт;
17. Наднырачнікі — залішняе славалюбства;
18. Палавыя залозы (прастата ці прыдаткі) — палавая (энергетычная) неадпаведнасць у пары муж — жонка;
19. Лімфа — недаверлівасць;
20. Насмарк, грып — удар па самалюбству;

(Працяг будзе).

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў—32-04-52, 32-41-92, навін—32-15-02, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Тыраж 81.098. Індэкс 63850. Зак. № 105. Выходзіць 250 разоў на год. Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12